

**Az oktatás
strukturális változásai
az Észak-Alföldön
1990–2005**

**Debrecen
2007. június**

**Központi
Statisztikai Hivatal**

**© KÖZPONTI STATISZTIKAI HIVATAL
DEBRECENI IGAZGATÓSÁGA, 2007**

internetes ISBN 978-963-235-106-3
nyomdai ISBN 978-963-235-107-0

Igazgató:

Sándor István

Tájékoztatási osztályvezető:

Reszler Györgyné

Készítette:

Ambrus Zoltánné

Marosi Anikó

Sólyom Ildikó

Szilágyiné Bíró Edit

A kiadvány megvásárolható és megrendelhető az igazgatóság címén:
4029 Debrecen, Faraktár u. 29/b. Telefon: 52/529–800, telefax: 52/529–891

Másodlagos publikálás csak a forrás megjelölésével történhet!
A kiadvány kialakítása egyedi, annak tördelési, grafikai, elrendezési és megjelenési megoldásai KSH tulajdonát képezik. Ezek átvétele, alkalmazása esetén a KSH engedélyét kell kérni.

Internet: <http://ksh.hu>

Borítódizájn: Vargas Print Stúdió Kft.

Xerox Magyarország Kft. – 2007.177

TARTALOM

MEGJEGYZÉSEK – JELMAGYARÁZAT	4
BEVEZETŐ	5
A DEMOGRÁFIAI KÖRNYEZET ALAKULÁSA	6
A KÖZOKTATÁST ÉS A FELSŐOKTATÁST JELLEMZŐ FŐBB FOLYAMATOK 1990–2005 KÖZÖTT.....	10
Az óvodai nevelés	10
Alapfokú oktatás.....	13
Középfokú oktatás.....	17
Felsőoktatás.....	23
TÁBLÁZATOK	
A népesség számának alakulása.....	30
Népmozgalmi események.....	31
Népmozgalmi események 1000 lakosra	32
A népesség iskolai végzettség szerint	33
Az óvodai nevelés főbb adatai	34
Az általános iskolai oktatás főbb adatai	36
A szakiskolai oktatás főbb adatai	38
A középiskolai oktatás főbb adatai	39
A közoktatási intézmények számítógép-ellátottsága	46
A felsőfokú oktatás főbb adatai a helyben lévő felsőoktatási intézményekben	48
MÓDSZERTANI MEGJEGYZÉSEK	51

MEGJEGYZÉSEK

Valamennyi népességi adat – ahol külön nem jelöltük – és népességre vetített mutató a lakónépességre vonatkozik.

A százalék- és viszonyszámok számítása kerekítés nélküli adatokból történt, ezért a részadatok összegei eltér(het)nek az összesen adatoktól.

JELMAGYARÁZAT

- A megfigyelt statisztikai jelenség nem fordult elő.
- .. Az adat nem ismeretes.
- X A mutató nem értelmezhető.

BEVEZETŐ

Az elmúlt másfél évtizedben, a piacgazdaságra való áttérés időszakában lényeges változások jellemezték – többek között – az oktatás területét is. A rendszer rugalmasabbá vált, a képzési paletta közép- és felsőfokon is szélesedett, kínálata bővült, több lehetőséget kaptak az egyházak, valamint az alapítványok által fenntartott intézmények.

Meghosszabbodott a tankötelezettség, először a 16. évre, majd (2004-től) a 18. évre tolódott. Módosult az intézményi struktúra: a piaci és a társadalmi igények által motiváltan a szakmunkásképző intézmények jelentős része betagozódott egy szakközépiskolai intézménybe, vagy önállóan indított szakközépiskolai osztályokat, miközben a gimnáziumok egy része is felvállalt szakközépiskolai képzést.

Ezzel egyidejűleg az oktatásban leginkább érintett 25 év alattiak korosztálya szinte folyamatosan csökkent, ennek ellenére azonban a közép-, de különösen a felsőfokú képzésben részt vevők száma lényegesen megemelkedett. Jól érzékelhető, hogy 1990 és 2005 között a középfokú szakképzés az érettségire épülő képzés felé tolódott el, a felsőoktatásban pedig az egyetemi, főiskolai szintű alapképzés mellett megjelent az akkreditált iskolai rendszerű szakképzés, és egyre nagyobb szerephez jut a szakirányú továbbképzés.

A tanulmányi időszak meghosszabbodásához, a tanulók számának növekedéséhez hozzájárult az is, hogy a szakképzésben nőtt a képzés időtartama, kibővült a második szakmát, ill. a másoddiplomát szerzők köre.

Kiadványunkban arra törekedtünk, hogy bemutassuk az elmúlt másfél évtizedben az észak-alföldi régióban bekövetkezett változásokat. Elsőként az érintett korosztály létszámának alakulását, az azt befolyásoló tényezőket ismertetjük, és ebben a fejezetben térünk ki a népesség, ill. a foglalkoztatottak iskolázottsági színvonalának időközbeni változására is.

Ezt követően – az 1990 és 2005 közötti időszak áttekintésével – képzési fokozatok szerint előre haladva részletesen foglalkozunk az iskolai rendszerű oktatásban feladatokat ellátó intézményi egységek számának, befogadó képességének, a régió tanuló- és pedagógus létszámának alakulásával, az intézményi egységek kihasználtságával. Bemutatjuk az alapellátásban a települések között meglévő különbségeket, a középfokú és a felsőoktatásban szerepet vállaló intézményi struktúrát, annak változását.

A vizsgált másfél évtized alatt az oktatást érintő jogszabályok több esetben változtak, ennek megfelelően a statisztikai adatgyűjtések, a fogalmak is módosultak. Az elemzés során – a korábban közölt adatok új metodika szerinti átdolgozásával – az összehasonlíthatóságot a főbb adatok esetében biztosítottuk, ahol erre nem volt lehetőség, lábjegyzetben utaltunk az eltérő tartalomra.

A DEMOGRÁFIAI KÖRNYEZET ALAKULÁSA

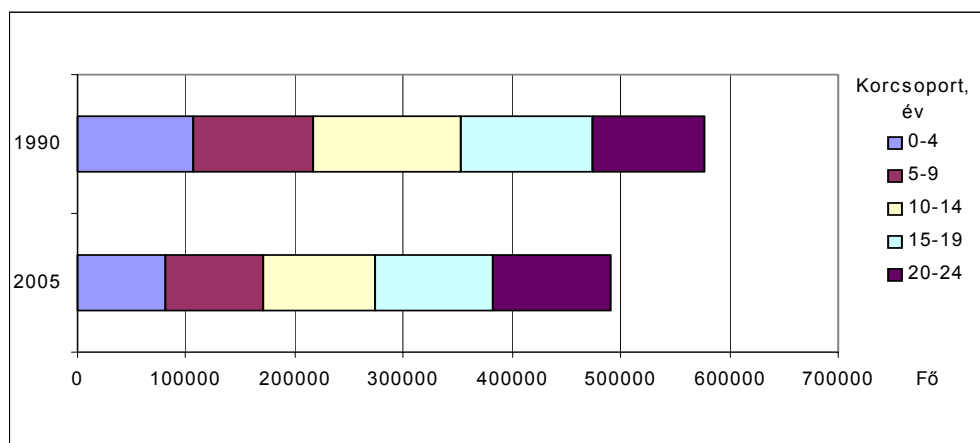
A közoktatás, illetve a felsőoktatás szervezésében, tervezésében az oktatáspolitikai alakításában meghatározó tényező az oktatási rendszer különböző szintjei által érintett korosztályokba tartozó népesség számának alakulása. A születések évenként ingadozó száma előrevetíti az óvodai, az általános- és középiskolai férőhelyek, illetve a felsőfokú oktatás iránti igények várható változását.

Már huzamosabb ideje általános jelenség a népesség fogyása, ami országosan az 1980-as évek elejétől változó ütemben, de tartósan érzékelhető. Az Észak-Alföld megyéiben – az évenként továbbvezetett népességszám alapján – ez a folyamat lényegesen később állandósult, Hajdú-Biharban és Jász-Nagykun-Szolnok megyében az 1990-es évek második felétől, míg Szabolcs-Szatmár-Beregben az ezredfordulótól. A népesség csökkenése mellett a népesség folyamatos előregedése – ami az átlagos életkor hosszabbodás, illetve a születésszám visszaesés eredőjeként meghatározó tendencia – jelent új kihívást a gazdasági-társadalmi életben. A természetes népmozgalmi folyamatok mellett a nemzetközi vándorlás többnyire kedvezően befolyásolja a népességszám alakulását, általában mérsékli a természetes fogyásból eredő veszteséget, de ennek mértéke és iránya területenként igen eltérő. A térségenkénti differenciáltság jellemző a belföldi vándorlásra is, amely az Észak-Alföldön az utóbbi években már folyamatosan negatív egyenlegű és elsősorban a fiatalabb korosztályokat érinti. Az itt élők korösszetételének alakulását tekintve tehát ez szintén az időskorúak arányának emelkedése irányába hat. A folyamatot érzékeltető index – amely a 65 éves és idősebb népesség számát viszonyítja a 14 éves és fiatalabbak számához – 2005-ben országosan meghaladta a 100-at, az észak-alföldi régióban azonban részben a kedvezőtlen népesedési tendenciák későbbi jelentkezésével még 83 körül alakult. A régió ezzel az értékkel országos viszonylatban a legkevésbé előregedett területnek számít.

A 2005. évi mikrocenzus az Észak-Alföldön mintegy 1540 ezer főt számlált, közel 7 ezerrel kevesebbet az 1990. évi népszámláláskor regisztrálnál. A régió népessége az utóbbi másfél évtizedben összességében 0,5%-kal csökkent, jóval mérsékeltebben, mint országosan (3%). Így a régióban élők az ország lakosságának 15,3%-át teszik ki, valamelyest nagyobb részét, mint másfél évtizeddel korábban.

Az oktatásban leginkább érintett 25 évesnél fiatalabb népességet tekintve lényegesen nagyobb arányú – 1990–2005 között összességében 15%-os – csökkenés tapasztalható, mint a lakosság egészét jellemző fogyás.

A 25 évesnél fiatalabb népesség megoszlása korcsoportonként

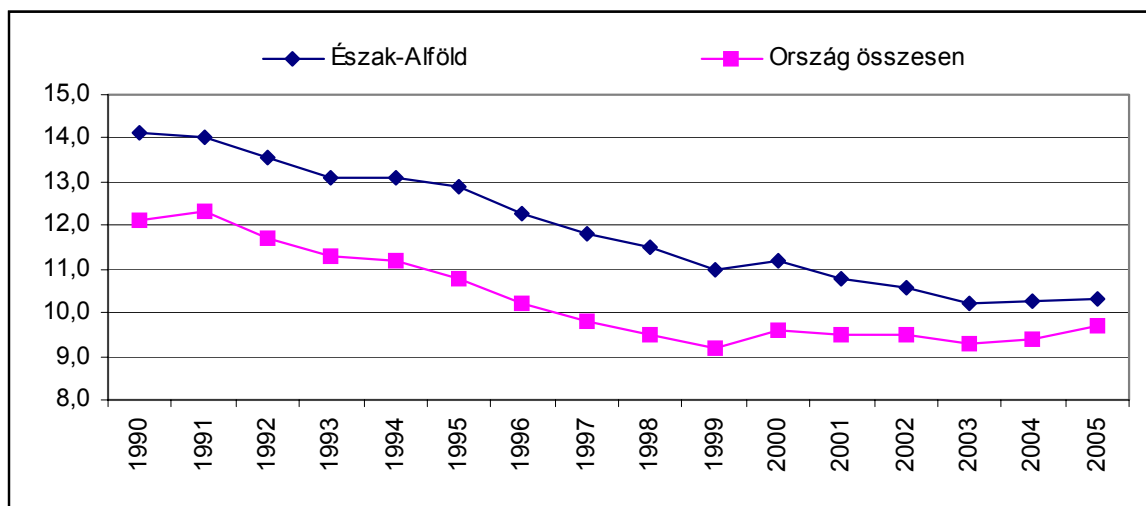

Ez alól a 20–24 évesek jelentenek kivételt, akiknek a 2001. évi száma még jelentősen meghaladta a 11 évvel korábbit (országosan 19%-kal, a régióban mintegy 18%-kal), az 1970–80-as évek viszonylag magas születési adatai miatt. Ezt követően azonban a 20–24 évesek korosztálya is csökkent, és 2005. évi létszámuk már csak 6%-kal volt nagyobb az 1990. évinél. A vizsgált másfél évtized alatt az észak-alföldi régióban a 15–19 évesek száma 10%-kal, a 10–14 éveseké csaknem negyedével fogyott, az ennél fiatalabb évjáratokba pedig 20%-kal kevesebben tartoztak, mint 1990-ben. Így összességében a 25 év alattiak népességén belüli aránya a régióban az 1990. évi 37,2%-ról 31,8%-ra esett, ami azonban még magasabb az országosan jellemzőnél (28,6%).

Az említett korosztályok létszámának jelentős, illetve eltérő mértékű változása természetesen elsősorban a születések számának – különösen az 1990-es évektől tapasztalható – csökkenő tendenciájával függ össze. 2005. évben az Észak-Alföldön 15 824 gyermek született, ami kevesebb, mint a háromnegyede az 1990. évinek.

A régió megyéit tekintve Jász-Nagykun-Szolnok megyében több mint 30%-kal, Szabolcs-Szatmár-Beregben mintegy negyedével kevesebb gyermek született, mint másfél évtizeddel korábban, Hajdú-Biharban pedig a régió átlagához hasonló mértékű volt a változás. A csökkenő gyermekvállalási hajlandóság időbeni és területi összehasonlítása történhet az élveszületések ezer lakosra jutó száma alapján, ami az Észak-Alföldön az 1990. évi 14,1-ről 2005. évben 10,3-re, országosan 12,1-ről, 9,7-re módosult. A születések számának, illetve ezer lakosra jutó mutatójának mérséklődése a régióban intenzívebb volt az országosan jellemzőnél, ezzel együtt a régió arányszáma még mindig kedvezőbb a magyarországi átlagnál.

1000 lakosra jutó élveszületés, 1990-2005

A születésszám mérséklődése alapvetően a termékenység folyamatos romlásával magyarázható, amiben a nők társadalmi szerepvállalásában bekövetkezett változások is szerepet játszottak. A nők munkavállalásának általános elterjedésével nőtt a magasabb képzettség megszerzése iránti igény. A meghosszabbodott tanulási időszak miatt egyre későbbre halasztódik a családalapítás ideje, ezzel együtt az első gyermek megszületése. Ebből is következően csökken a második, harmadik gyermek vállalásának az esélye a későbbi életkorra tervezett szülés kockázati tényezőinek emelkedésével összefüggésben. A

hagyományos párkapcsolatok mellett mind többen élnek élettársi viszonyban, illetve nem párkapcsolatban, úgynevezett egyszemélyes háztartásokban. A 2005. évi mikrocenzus – a népszámláláshoz hasonlóan – a 15 éves és idősebb nők termékenységet az összeírás időpontjában az életük folyamán elveszületett gyermekek száma alapján méri.

Az Észak-Alföldön 2005-ben száz 15 éves és idősebb nőre átlagosan 168 elveszületett gyermek jutott, 22-vel kevesebb, mint 1990-ben és 20-szal több, mint az országos átlag. A csökkenés korcsoportonként igen eltérő módon jelentkezett. A korai, 20 év alatti gyermekvállalás jelentősen nem változott, 2005-ben száz 15–19 éves nőre 6 elveszületés jutott, 2-vel kevesebb, mint 1990-ben. Legnagyobb mértékben a 20–29 évesek termékenysége esett vissza: 1990-ben 100 megfelelő korú nőnek még 112, 2005-ben már csak 63 elveszületett gyermeke volt. A 30–39 éveseknél a mutató értéke 184, a 40–49 éveseknél 212, 14-gyel, illetve 2-vel kevesebb a 15 évvel korábbinál. Az 50 éves és idősebeknél a mutatószám már a befejezett termékenységet tükrözi, aminek a 2005. évi 216-os értéke 32-vel marad el az 1990. évitől.

Száz 15 éves és idősebb nőre jutó élve született gyermekek száma

Korcsoport, év	1990	2005
15–19	8	6
20–29	112	63
30–39	198	184
40–49	214	212
50–X	248	216
ÖSSZESEN	190	168

Az iskolázottsági szint termékenységre gyakorolt hatása kimutatható a termékenységi adatok iskolai végzettség szerinti alakulásából. Szembetűnő különbség a középiskolai érettségi megszerzését követően alakul ki. A középiskolai érettségivel, illetve a felsőfokú végzettséggel rendelkező nők termékenysége közel azonos: a régióban 2005-ben száz 15 éves és idősebb nőre 124–125 elveszületés jutott. Az általános iskola első évfolyamát sem végzett nőknél ugyanakkor ez az érték 257, a legalább általános iskolai végzettségűeknél pedig 177 volt. Az alacsonyabb iskolai végzettségűek magasabb termékenységi mutatója másrészt azzal is indokolható, hogy a korábbi női generációk iskolai végzettsége alacsonyabb volt, illetve hagyományosan több gyermeket vállaltak. Hasonló okokra vezethető vissza a termékenység településtípusonkénti differenciáltsága, miszerint a községekben az átlagosnál magasabb, a városokban, illetve a megyei jogú városokban annál lényegesen alacsonyabb termékenység jellemző.

A népesség, azon belül pedig a nők iskolai végzettség szerinti megoszlásában az utóbbi másfél évtizedet tekintve is jelentős változások figyelhetők meg.

A népesség iskolai végzettsége, a megfelelő korúak százalékában

Iskolai végzettség	Népesség összesen		Ezen belül: nő	
	1990	2005	1990	2005
10–X évesből az általános iskola első évfolyamát sem végezte el	1,9	0,8	2,3	1,1
15–X évesből legalább általános iskola 8. évfolyam	73,0	88,6	68,4	85,5
18–X évesből legalább középiskolai érettségi	23,5	35,2	25,0	37,9
25–X évesből egyetem, főiskola stb. oklevéllel	7,6	11,3	7,0	11,3

A fejlődést jól tükrözi, hogy a régió 18 éves és idősebb népessége körében a legalább középiskolai érettségivel rendelkezők aránya az 1990. évi 24%-ról 2005-re 35%-ra, a diplomásoké pedig – a 25 éven felülieket figyelembe véve – 8%-ról 11%-ra nőtt. A népesség képzettségi szintjének emelkedésében, különösen az érettségizetteket tekintve a nők szerepe számít kiemelkedőnek. A középiskolát végzettek aránya 2005-ben a nőknél már magasabb volt, mint a férfiak esetében, a felsőfokú végzettséget szerzőké pedig lényegében azonos. A közép-, de különösen a felsőfokú oktatásban részt vevők számának elmúlt másfél évtizedben történő számottevő bővülése még inkább tükröződik a fiatalabb korosztályok, illetve a foglalkoztatottak képzettségi szintjének emelkedésében.

A foglalkoztatottak megoszlása a legmagasabb befejezett iskolai végzettség szerint

Iskolai végzettség	Százalék	
	1990	2005
Általános iskola 8. évfolyamánál alacsonyabb	7,2	0,6
Általános iskola 8. évfolyam	34,8	17,4
Középiskolai érettségi nélkül, szakmai oklevéllel	26,3	31,3
Középiskolai érettségivel	21,7	31,8
Egyetem főiskola stb.	10,0	18,8
ÖSSZESEN	100,0	100,0

Ugyanakkor elmondható, hogy Észak-Alföld lakosságának iskolázottsági szintje továbbra is alacsonyabb az országosan jellemző átlagnál.

Az oktatási struktúra alakításában a másik külső kényszerítő erőt a munkaerő-piaci viszonyokhoz történő alkalmazkodás jelenti. A gazdaság szerkezet változása alakítja a foglalkoztatás szerkezetét, amely az oktatási rendszerből kikerülő képzettségére nézve folyamatosan változó igényel jelenik meg.

Legszembetűnőbb változás a klasszikusan termelő ágakban foglalkoztatottak számának és arányának jelentős visszaesése. A 2005. évi mikrocenzus adatai szerint a mezőgazdasági tevékenységet végzők aránya a régióban alig harmadára csökkent, így ezen a területen a foglalkoztatottak 6,6%-a dolgozott. A munkavállalók valamivel 31% feletti része ipari tevékenységet végzett, létszámarányuk szintén mérséklődött (4 százalékponttal). Ugyanekkor a szolgáltatás jellegű ágakban dolgozók aránya jelentősen, az 1990. évi 43%-ról 62%-ra emelkedett meg. Ez utóbbi területen a kereskedelem számít a legnagyobb (14%-os) foglalkoztatónak, ezt követi az oktatás, az országos átlagot meghaladó (10%-os) hányaddal.

A gazdaság szerkezetének változása, a piacgazdaságra való áttérés főként a közép- és felsőfokú szakképzés irányultságát befolyásolhatja, a demográfiai folyamatok pedig legkorábban az óvodai ellátás, majd az általános iskolai kapacitások alakulására hathatnak.

A KÖZOKTATÁST ÉS A FELSŐOKTATÁST JELLEMZŐ FŐBB FOLYAMATOK 1990–2005 KÖZÖTT

Az óvodai nevelés

Az **óvodai ellátás** az önkormányzatoknak a helyi önkormányzatokról, valamint a közoktatásról szóló törvény alapján kötelezően ellátandó feladata. Az óvoda a nevelési-oktatási rendszer, valamint a közoktatás szerves része, amely egyrészt biztosítja a gyermekek napközbeni ellátását, másrészt felkészít a tanulásra, az iskolába lépésre. Az óvodai ellátás a gyermekek harmadik életévétől tetszőlegesen választható. Attól az évtől, amelyben az ötödik életévüket betöltik, a közoktatásról szóló törvény általános érvényű nevelési kötelezettséget határoz meg, napi négy órában kötelesek óvodai nevelésben részt venni. Az óvodai elhelyezés annak a naptári évnek az utolsó napjáig tartható fenn, amelyben a gyermek betölti a hetedik életévét. Hétéves kor felett óvodába járásra – szülői kérésre – az illetékesek szakvéleménye alapján van lehetőség, ha megítélésük szerint az iskolába lépéshez szükséges fejlettséget az óvodás még nem érte el.

Az óvodák **fenntartói** körében meghatározó az önkormányzatok szerepe. 1990/1991^{a)}-ben Észak-Alföldön az óvodák 98%-a fenntartásukban működött, mindössze 2% volt a munkahelyek kezelésében. 2005/2006-ban is megmaradt az önkormányzati óvodák túlsúlya (97%). Emellett az egyházak is visszakapták óvodáikat (2%), valamint megjelentek az alapítványi és magánóvodák (1%). Az önkormányzati óvodák száma ebben az időszakban 752-ről 687-re csökkent. Ezzel szemben a nem önkormányzati óvodák száma 16-ról 24-re emelkedett, amely elsősorban az egyházi, az alapítványi és a magánszemélyek által fenntartott óvodák számának növekedéséből származott, ugyanakkor nagyon sok munkahelyi óvoda megszűnt.

Az óvodák megoszlása intézményfenntartók szerint, 2005/2006

Intézményfenntartó	Óvodák (feladatellátási helyek)	
	száma	megoszlása, %
Települési önkormányzat	681	95,8
Megyei önkormányzat	6	0,8
Központi költségvetés	2	0,3
Egyház, felekezet	11	1,5
Alapítvány, természetes személy	9	1,3
Egyéb	2	0,3
ÖSSZESEN	711	100,0

1990 és 2005 között az óvodai feladatellátási helyek száma 768-ról 711-re (7%-kal), az óvodai férőhelyeké 64 ezerről 58 ezerre (9%-kal), az óvodába beírt gyermekeké 65 ezerről 56 ezerre (14%-kal) csökkent. A kilencvenes évek elején az óvodai ellátásra vonatkozó igény még meghaladta a rendelkezésre álló **férőhelyek** számát: Észak-Alföldön 1990/1991-ben mintegy 1300-zal volt kevesebb férőhely, mint óvodás gyermek. Ebben az évben 100 férőhelyre 102 óvodás jutott, amely a kedvezőtlen demográfiai változások következtében 2005/2006. évre 96-ra csökkent. Ekkorra már több, mint 2000 óvodai férőhely maradt betöltetlen. A látszólag meglévő szabad kapacitások ellenére az óvodai ellátáshoz való hozzáférés lehetősége igen egyenlőtlen, évente több gyermeket utasítanak el helyhiány miatt.

a) 1990/1991-ben a gyógypedagógiai nevelést (is) folytató gyógypedagógiai intézmények nélkül.

Az óvodások számának csökkenésével párhuzamosan enyhén mérséklődött az egy csoportra és az egy pedagógusra jutó gyermekek száma. A közoktatási törvény az óvodai **csoportok átlagléttségét** 20, maximális létszámát 25 főben állapította meg. 1990-ben átlagosan 25 fő volt a csoportlétszám. 2005-re némileg csökkent a zsúfoltság, 24 főre mérséklődött az átlagos csoportméret. Az óvodai csoportokban nagyon változó a gyermeklétszám. A legnagyobb a változatosság Szabolcs-Szatmár-Bereg megyében, ahol az aprófalvas településszerkezet következtében 2005-ben 13 fős átlagléttségével is működtek csoportok. Ezzel szemben a népesebb falvakban előfordultak 27 fős gyermekcsoportok. 1990 és 2005 között az **egy pedagógusra jutó óvodások** száma a gyermeklétszám visszaesése következtében 12 főről 11-re csökkent.

Az óvodák fontosabb jellemzői

Megnevezés	1990/1991. ^{a)} év	2005/2006. év	2005/2006. év az 1990/1991. év %-ában
Óvoda – feladatellátási hely	768	711	92,6
Férőhely	63 831	58 179	91,1
Óvodás gyermek	65 132	56 142	86,2
Gyermekcsoport	2 639	2 378	90,1
Óvodapedagógus	5 494	4 916	89,5
100 férőhelyre jutó gyermek	102	96	94,1
Egy gyermekcsoportra jutó óvodás gyermek	25	24	96,0
Egy pedagógusra jutó óvodás gyermek	12	11	91,7

a) 1990/1991-ben a gyógypedagógiai nevelést (is) folytató gyógypedagógiai intézmények nélkül.

Részben az óvodai ellátásra vonatkozó lakossági igények, részben pedig a tankötelezettség 5 éves kori kezdetének következménye, hogy az **érintett korosztály** részvétele az óvodai ellátásban igen kedvező. 2005-ben a 3–5 évesek 85%-a volt óvodás az Észak-Alföldön. A rugalmas beiskolázás révén kitolódott az óvodáztatás időtartama, s megnőtt a 7 éves korukig óvodába járók száma.

Óvodai nevelésben részesülők életkor szerint, 2005/2006

Megye	3–5	6–7	Óvodások száma összesen	3–5 éves óvodások a 3–5 éves népesség %-ában
	éves óvodások száma			
Hajdú-Bihar	15 249	4 940	20 189	85,9
Jász-Nagykun-Szolnok	10 696	3 063	13 759	86,4
Szabolcs-Szatmár-Bereg	16 880	5 314	22 194	82,8
ÖSSZESEN	42 825	13 317	56 142	84,8

Az óvodák több, mint fele a megyeszékhelyeken és az egyéb városokban található. Számuk az 1990 és 2005 közötti időszakban a megyeszékhelyeken mérsékeltebben (4%-

kal), a többi városban jelentősebben (13%-kal) visszaesett. A régióban 2005-ben 43 olyan település volt, ahol a lakosság száma nem érte el az 500 főt. Közülük 30 községben nem működött óvoda (ebben szerepet játszott az is, hogy időközben egy-egy településrész önállóvá vált), a vizsgált másfél évtized alatt 2 településen szűnt meg helyben az ellátás. Az 500 főnél nagyobb lélekszámú községekben viszont lényegében mindenütt biztosított ez a szolgáltatás. Ugyanakkor általánosságban elmondható, hogy a települések méretének növekedésével párhuzamosan – az érintett gyermeklétszámmal is összefüggésben – az óvodák iránti igény és az intézmények kihasználtsága fokozatosan nő.

Az óvodai ellátás jellemzői településtípusonként, 2005/2006

Településnagyság (lakos), és –típus	Települések	Óvodák (feladatellátási helyek)	Óvodások	Egy óvodára jutó óvodások	Óvodások
					száma
– 499	43	13	228	18	71,7
500 – 999	84	84	2 659	32	80,4
1 000 – 1 999	98	98	5 419	55	90,2
2 000 – 4 999	101	120	11 066	92	98,5
5 000 – 9 999	39	119	9 800	82	103,3
10 000 – 49 999	21	154	13 561	88	97,3
50 000 – 99 999	1	26	2 451	94	100,8
100 000 –	2	97	10 958	113	95,7
ÖSSZESEN	389	711	56 142	79	96,5
Ebből: megyeszékhelyek	3	123	13 409	109	96,6
egyéb városok	60	266	22 730	85	99,4
községek	326	322	20 003	62	93,3

1990-ben jellemzően a 2000 fő alatti községekben voltak nagy számban betöltetlen **óvodai férőhelyek**. 2005-re szinte általánossá vált a 100% alatti férőhely-kihasználtság és csak a nagyobb településeken közelítette, illetve haladta meg a teljes mértéket. A gyermeklétszám fogyása mérethatékonysági problémákat eredményezett. Az összevonásokkal sem tudták ellensúlyozni az átlagos intézménynagyság csökkenését: Észak-Alföldön 1990-ben az **egy óvodára jutó óvodások** száma átlagosan 85, 2005-ben már csak 79 volt. A legnagyobb óvodák – 2005-ben átlagosan 109 gyermekkel – a megyeszékhelyeken működtek. A községekben az átlagos óvodai létszám nagy szóródást mutat, a 2000 főnél kisebb népességű községek többségében az előbbi felét sem érte el. Ennek következtében – bár az óvodák 45%-a a községekben található – csak a gyermekek 36%-a járt ezekbe az intézményekbe.

Az óvodák számítógép-ellátottsága, 2005/2006

Megye	Számítógéppel rendelkező óvodák (feladatellátási helyek) aránya, %	Ezen belül: internet- kapcsolattal rendelkező, %	Egy számítógépre jutó gyermek
Hajdú-Bihar	51,6	40,0	9
Jász-Nagykun-Szolnok	39,7	46,7	5
Szabolcs-Szatmár-Bereg	35,5	37,7	10
ÖSSZESEN	41,6	41,5	8

A **számítógép** az óvodáskorú gyermekek játék- és képességfejlesztésének elősegítésére hatékonyan alkalmazható eszköz, nem megfelelő vagy túlzott mértékű használata azonban hátrányosan befolyásolhatja a gyermekek fejlődését. Napjainkban egyre nő azon óvodák száma, ahol a gyermekek oktatásában-nevelésében a számítógép és ezzel együtt az internet szerephez jut. 2005/2006-ban Észak-Alföld óvodáinak 42%-a rendelkezett számítógéppel. Az internet-hozzáférések és az egy számítógépre jutó gyermekek mutatói alapján Jász-Nagykun-Szolnok megyében a legjobban ellátottak az óvodák a régióban.

Alapfokú oktatás

Az alapfokú oktatás legfontosabb intézménye az általános iskola. A közoktatásról szóló törvény szerint – ha a gyermek eléri az iskolába lépéshez szükséges fejlettséget – abban az évben köteles iskolába menni, amelyben a hatodik életévét május 31-ig betölti. A hazai oktatási rendszerben a tanulók 16 éves koráig tart az oktatás általános szakasza, amely a gyermekek alapfokú nevelését-oktatását biztosítja.

Az általános iskolák és tanulók száma, megoszlása intézményfenntartók szerint, 2005/2006

Intézményfenntartó	Általános iskolák (feladatellátási helyek)		Általános iskolai tanulók	
	száma	megoszlása, %	száma	megoszlása, %
Települési önkormányzat	503	90,8	140 227	92,3
Megyei önkormányzat	12	2,2	1 157	0,7
Központi költségvetés	5	0,9	3 069	2,0
Egyház, felekezet	27	4,9	6 931	4,6
Alapítvány, természetes személy	4	0,7	271	0,2
Egyéb	3	0,5	290	0,2
ÖSSZESEN	554	100,0	151 945	100,0

Mivel az önkormányzati törvény az általános iskolák **fenntartását** is a települési önkormányzatok hatáskörébe utalja, ezen az oktatási szinten viszonylag kicsi a fenntartói szerkezetben mutatkozó változás. Az 1991/1992. tanévben az iskolák 98%-a (a tanulók 97%-ával) az önkormányzat, a fennmaradó rész a központi költségvetés, valamint egyház, felekezet fenntartásában működött. A 2005/2006. tanévben az iskolák 93%-a tartozott a megyei és a települési önkormányzatokhoz, a tanulók ugyancsak 93%-a tanult itt. Központi költségvetési fenntartásban közel 1%-uk működött, a tanulók 2%-ával. A közoktatásról szóló törvény lehetővé tette, hogy a helyi önkormányzatok és állami szervek mellett a közoktatás feladatainak ellátásában részt vehetnek az egyházak, alapítványok és magánszemélyek is. Ennek hatására az egyházi és alapítványi, illetve magániskolák aránya dinamikusan bővült, de súlyuk továbbra is relatíve mérsékelt: a 2005/2006-os tanévben az intézmények közel 6%-a és a tanulók 5%-a tartozott e fenntartói körbe.

Az általános iskolai oktatás esetében is kiemelt figyelmet érdemelnek a demográfiai folyamatok, ezen belül az **iskoláskorú népesség** létszámának változása. Az általános iskolákban tanuló gyermekek száma a 2005/2006-os tanévben 152 000 fő volt az Észak-Alföldön, amely az 1990/1991-es létszámnak már csak 79%-át tette ki. Az általános

iskolások számának alakulását megyénként tekintve jelentős területi különbségek figyelhetők meg. A legnagyobb csökkenés Jász-Nagykun-Szolnok megyében ment végbe, ahol a tanulólétszám átlagosan a 15 évvel korábbi 74%-a, míg a legkisebb Szabolcs-Szatmár-Beregben ahol ez a mutató 82%.

A születések tartósan alacsony számával összefüggésben az általános iskolába belépő és a már bentlévő korosztályok számát folyamatos visszaesés jellemzi, amely az **osztályszerkezetben** is tükröződik. Az első osztályosok száma évről évre csökken – hasonló ütemben, mint az összes tanulóé –, 1990 és 2005 között átlagosan 19%-kal lett kevesebb. 1990-ben még jóval többen jártak a felsőbb évfolyamokra, míg 2005-ben az alsó és felső tagozat évfolyamai közötti létszámkülönbség szinte kiegyenlítődni látszik.

Az általános iskolai osztályszerkezet alakulása

Megnevezés	1990/1991. tanév	2005/2006. tanév	2005/2006. tanév az 1990/1991. tanév %-ában
Tanuló a nappali oktatásban	191 932	151 945	79,2
Ebből: 1. évfolyamos	22 451	18 124	80,7
1–4. évfolyamos	88 319	73 947	83,7
5–8. évfolyamos	103 613	77 952	75,2

A tanulói létszám csökkenése hatással van az intézményekre, átlagos méretükre és a foglalkoztatott pedagógusok számának alakulására is. E mutatók a létszámcsökkenést azonban csak némi késéssel követik. A legkisebb változás a feladatellátási helyek számában figyelhető meg. A 2005/2006-os tanévben 554 általános iskola működött az Észak-Alföldön, ami a 15 évvel korábbi 99%-a. A kis különbséget részben az magyarázza, hogy a 90-es évek közepéig nőtt az intézmények száma az önkormányzati és egyéb tulajdonú iskolák alapításának következtében, s csak az elmúlt 10 évben indult egyértelmű csökkenésnek. A 2005/2006. tanévben 8 iskolával volt kevesebb az 1990/1991. évihez képest, amely úgy állt elő, hogy Jász-Nagykun-Szolnok megyében 5-tel nőtt, Szabolcs-Szatmár-Bereg megyében viszont 13-mal csökkent ezen időszak alatt a feladatellátási helyek száma.

Az általános iskolák fontosabb jellemzői

Megnevezés	1990/1991. tanév	2005/2006. tanév	2005/2006. tanév az 1990/1991. tanév %-ában
Iskola – feladatellátási hely	562	554	98,6
Tanuló a nappali oktatásban	191 932	151 945	79,2
Osztály a nappali oktatásban	8 563	7 433	86,8
Osztályterem	7 531	6 850	91,0
Pedagógus	15 599	14 178	90,9
Egy pedagógusra jutó tanuló a nappali és felnőttoktatásban	12	11	91,7
Egy osztályra jutó tanuló	22	20	90,9
Egy általános iskolára jutó tanuló	342	274	80,1
Tanuló a felnőttoktatásban	1 595	241	15,1

Az alapfokú oktatásban alkalmazott **pedagógusok** számát jelentősen befolyásolja az iskoláskorú népesség számának alakulása. Jellemző, hogy a csökkenésre rugalmatlanul reagál, lassabb ütemben követi a tanulólétszám változását. A kilencvenes évek közepén számuk kismértékben emelkedett, ami nem bizonyult tartósnak, s a 2005/2006-os tanévre összességében az 1990/1991. évi létszám kilenctizedére csökkent a pedagógusállomány.

Az iskoláskorú gyermekek számának fogyása a zsúfoltság mérséklődésével járt, miközben csökkent az oktatás költséghatékonysága. Tekintettel arra, hogy a feladatellátási helyek száma sokkal kevésbé (1–2%-kal) csökkent, mint a **tanulólétszám** (21%-kal), így az intézményi egységek átlagos mérete az 1990. évi 342 tanulóról 2005-re 274-re mérséklődött. Az egy osztályra jutó tanulók száma 22 főről 20-ra csökkent, az egy osztályteremre jutó osztályok számában kismértékű javulás jelentkezett. A gyermeklétszám fogyását nem követte arányosan a pedagóguslétszám csökkenése sem, így egy pedagógusra átlagosan az 1990. évi 12-vel szemben 2005-ben 11 tanuló jutott.

Az igényekhez igazodóan jelentősen szűkült az általános iskolai **felnevelés** intézményrendszere, amely eredeti funkciója szerint az oktatási rendszerből kimaradók számára teremtett lehetőséget tanulmányaik folytatására. 2005-ben a felnőttképzésben résztvevők száma az 1990. évinek csupán 15%-át érte el.

1990/1991. és 2005/2006. tanévek között nem változott lényegesen az általános iskolák településtípusonkénti megoszlása. Észak-Alföld iskoláinak közel fele továbbra is a városokban található. Az 1990/1991. tanévben az iskolák 48, a tanulók 68%-a, a 2005/2006.-ban az iskolák 49 és a tanulók 65%-a koncentrálódott ebbe a településcsoportba. A városokon belül a megyeszékhelyek iskoláinak száma mérsékelten, 1%-kal csökkent, ezzel szemben a többi városban számottevő, 8%-os emelkedés jelentkezett. A tanulók számában viszont mindkét típusnál erőteljes csökkenés tapasztalható, amely az előbbinél 27, az utóbbinál 18%-kal esett vissza az időszak elejéhez képest.

Az általános iskolai ellátás jellemzői településtípusonként, 2005/2006

Településnagyság (lakos), és -típus	Általános iskolák (feladatellátási helyek)	Tanulók	Egy iskolára	Egy osztályra	Egy pedagógusra
			jutó tanulók		
			száma		
– 499	10	249	25	13	8
500 – 999	68	6 139	91	14	8
1 000 – 1 999	98	14 894	152	17	10
2 000 – 4 999	107	30 872	289	20	11
5 000 – 9 999	64	27 690	433	22	12
10 000 – 49 999	117	36 978	316	22	11
50 000 – 99 999	16	6 986	437	25	11
100 000 –	74	28 137	380	22	10
ÖSSZESEN	554	151 945	274	20	11
Ebből: megyeszékhelyek	90	35 123	390	23	10
egyéb városok	180	63 644	354	22	11
községek	284	53 178	187	18	11

Az iskoláskorú népesség **településnagyság szerinti** elhelyezkedése nem egyenletes, ennél fogva az általános iskolák átlagos tanulószámát településnagyság-kategóriánként tekintve jelentős eltéréseket tapasztalunk: 1990-ben 14 és 530, 2005-ben 25 és 437 fő közötti tanulószámmal is működött általános iskola.

A 2005/2006-os tanévben az 500 fő alatti községek kevesebb, mint negyedében működött helyben általános iskolai egység, jellemzően 2 osztállyal. Az általános iskolai oktatás az 500–999 lakosú települések mindegyikén sem biztosított helyben, a régió 84 ilyen népességnagyságú községe közül 16-nak a tanulói a szomszédos településeken végezték tanulmányaikat. A legkisebb méretű iskolák az 500 fő alatti településeken találhatóak, átlagosan 25 tanulóval. A megyeszékhelyek általános iskolái 2005-ben is a legnagyobbak közé tartoztak 390 fős tanulószámukkal. Ez az átlaglétszám azonban az 1990. évinek már csak 74%-át jelentette.

Minél kevesebben laknak egy településen, annál kisebb az átlagos iskolaméret és ezzel összefüggésben annál kevesebb az egy pedagógusra jutó tanulók száma. Ez utóbbi tekintetében a legnagyobb szóródás Hajdú-Bihar megyében figyelhető meg. Az 500 fő alatti településeken 5, a nagyobb lélekszámúakon 12 tanuló jutott egy pedagógusra 2005-ben.

Az általános iskolák számítógép-ellátottsága, 2005/2006

Megye	Számítógéppel rendelkező feladatellátási helyek aránya	Ezen belül: internet kapcsolattal rendelkező, %	Egy számítógépre jutó tanuló
Hajdú-Bihar	94,1	93,1	9
Jász-Nagykun-Szolnok	94,0	97,6	8
Szabolcs-Szatmár-Bereg	95,2	95,4	8
ÖSSZESEN	94,6	95,4	8

Kiemelt figyelmet érdemel az informatikai eszközök oktatásban történő használatának fejlesztése, az informatika oktatás feltételeinek a javítása. A **számítógép** és ezzel együtt az internet-használat egyre szélesebb körű elterjedésével az általános iskolák jelentős részében lehetővé vált, hogy a számítógép betölthesse szerepét az oktatásban. 2005-ben az általános iskolák 95%-a rendelkezett számítógéppel az Észak-Alföldön, ezen belül hasonló volt az internet-kapcsolattal rendelkezők aránya. A számítógépet használó tanulók közül régiós átlagban 8 fő jutott egy gépre.

Középfokú oktatás

Az utóbbi másfél évtizedben a középfokú oktatási struktúra jelentős változáson ment keresztül.

A hazai iskolaszervezet átalakulása a közoktatás központi irányítása mellett részben spontán módon zajlott le, melyben a helyi viszonylagos mozgásszabadság, valamint a társadalomban és a gazdaságban bekövetkezett változások is érvényesültek. Ugyanakkor a keresleti oldalt alapvetően az érintett korcsoportba tartozók száma határozta meg.

A tankötelezettség 18 évre való kiterjesztésének hatására az általános iskolából kilépők középfokon három tanulmányi irány valamelyikében tanulhatnak: a szakképzettséget nyújtó szakiskolákban és szakközépiskolákban, valamint a felsőfokú továbbtanuláshoz leginkább alapot biztosító gimnáziumokban.

A szakképzésben a legjelentősebb változást az OKJ és a NAT bevezetésével az általános képzés meghosszabbodása és a szakképzés 16 éves kort követő életkorra való kitolódása jelentette 1998 őszétől. A szakképzésbe való belépés történhet az alapfokú ismeretek elsajátítása után a 16. életévet betöltve, a 10. évfolyam, vagy a középiskola utolsó évfolyamának elvégzését követően, továbbá az érettségi vizsga megszerzése után is. Mivel az 1999. évi törvénymódosítás szerint a szakiskolának legalább két szakképzési évfolyama van – a 9. és a 10. évfolyamon pedig még alapozás, illetve a szakképzés előkészítése folyik – a szakmunkásképzés ideje három évről négyre emelkedett. Azt követően további két évet (13–14. évfolyam) tölthet a tanuló az intézményben második szakma megszerzése, vagy általános képzés során érettségi megszerzése céljából.

A szakközépiskolákban sem négy év szakképzés a program, hanem két év általános képzés után két év szakképzésre való felkészítés folyik, s az utolsó két év a tényleges szakképzés.

A gimnáziumokban folyó oktatás változatlanul a 12. évfolyam elvégzéséig, illetve az érettségi megszerzéséig tart, csak a két tannyelvű oktatásban részt vevők töltenek még két évet az iskola falai között.

A szakképzés idejének kitolódása jelentősen hozzájárult a középfokú oktatásban részt vevők létszámának jelentős megemelkedéséhez.

A középfokú oktatás struktúráját a vertikális változásokon túl horizontális változások is formálták. A szakmunkásképzés iránt a munkaerő-piaci és lakossági kereslet visszaesett, melynek hatására a szakmunkásképzésbe beiskolázott tanulók száma lényegesen lecsökkent, miközben megnőtt az érettségit adó középiskolák iránti igény.

Az Észak-Alföld közoktatása középfokú szinten 117 szakiskolai és 282 középiskolai – 130 gimnáziumi és 152 szakközépiskolai – feladatellátási helyen történt a 2005/2006. tanévben.

Az észak-alföldi szakképző iskolai hálózat feltételeiben erősen differenciált, melyben valamennyi képzés jelen van: szakközépiskolai, szakiskolai (szakmunkásképző iskolai), akkreditált iskolarendszerű felsőfokú szakképzés, speciális szakiskolai, előkészítő szakiskolai és készségfejlesztő speciális szakiskolai képzés. Az intézmények többsége regionális, nemegyszer országos beiskolázású. A szakközépiskolákban valamennyi szakmacsoportban folyik képzés. Az elmúlt években nőtt a szakképző iskolákban a környezetvédelem, az elektrotechnika–elektronika, az informatika, az élelmiszeripar, a kereskedelem–marketing, a vendéglátás–idegenforgalom és a közgazdasági szakmacsoportba tartozó szakképesítésekre való felkészítés. A gimnáziumokban a legtöbb intézményben emelt óraszámban tanulják a diákok az idegen nyelveket, az informatikát, s megjelentek a művészeti specializációk is.

A középfokú oktatási intézmények meghatározó részének a települési önkormányzatok a **fenntartói**, melyekben a szakiskolások és középiskolások 81%-a tanul, s a pedagógusok 78%-a oktat. A három megyei önkormányzat iskolái a feladatellátási helyek 9, a pedagógusok 8, és a tanulók 7%-ával rendelkeznek. A középfokú oktatásban is növekvő szerepük van az egyházaknak (a görög katolikus, a református és a római katolikus egyház egyaránt tart fenn a régióban országos beiskolázású középfokú iskolát), oktatási intézményeikbe a 2005/2006-ban a tanulók 5%-a járt, s a pedagógusok szintén 5%-át foglalkoztatták. Az alapítványok, természetes személyek elsősorban a szakképzés és az alapfokú művészetoktatás területén vannak jelen, s bár részesedésük a feladatellátási helyek számát tekintve megközelíti a 13%-ot, a tanuló és pedagógusszám alapján 4%-ot képviselnek. Részt vesznek a középfokú oktatási feladatellátásban továbbá az egyetemi, főiskolai gyakorló iskolák is.

Az elmúlt másfél évtized alatt az intézményi háttér a középfokú képzés valamennyi iskolatípusában – differenciált mértékben – bővült, a **feladatellátási helyek száma** alapján a régióban átlagosan mintegy kétszeresére. E mögött azonban a középfokú oktatás szerkezetének gyökeres átalakulása állt.

A középiskola expanziója jelentette a közoktatási rendszer horizontális szerkezetében a legnagyobb változást. A szakmunkásképzés, mely korábban a középfokú oktatás favorizált ága volt, a kilencvenes évek elejétől a társadalmi-gazdasági változások hatására elvesztette népszerűségét. Az érintettek igényével összhangban az oktatáspolitikai is az érettségit adó képzések számának növelését támogatta a munkanélküliség elkerülése, illetve a magasabb iskolai végzettség elérése általi biztosabb megélhetés reményében. Valójában új iskolák létrejötte nem volt jellemző, inkább átszervezésekkel, intézmény-átalakításokkal biztosították a középfokú rendszer megfelelő működését.

Legdinamikusabban a gimnáziumi kínálat bővült, de 2005-re legtöbb – 152 – feladatellátási helyből a szakközépiskolai oktatásban továbbtanulni szándékozó fiatalok választhattak. Míg a kilencvenes évek elején a szakiskolai és a szakközépiskolai intézményegységek száma egyaránt – 9–10 egységgel – meghaladta a gimnáziumit, 2005 szeptemberére a szakiskolák a gimnáziumoknál 13-mal kevesebb helyen végeztek oktatást. Így a térség középfokú oktatásán belül a gimnáziumok és a szakközépiskolák feladatellátási helyek szerinti részesedése közel 3–3 százalékponttal nőtt, a szakiskoláké pedig ennek megfelelően 5–6 százalékponttal csökkent.

Az intézmények befogadóképességét lényegében meghatározó **osztálytermek számát** tekintve – melyek másfélszeres bővülést mutatnak a régió középfokú oktatásában – a növekedési intenzitás a gimnáziumokban és a szakközépiskolákban hasonló nagyságrendű (71–75%-os) volt, míg a szakiskolákban mérsékeltebbnek mutatkozott (12%). A legtöbb osztállyal a kilencvenes évek elején és 2005-ben is – a szakközépiskolákat valamelyest megelőzve – a gimnáziumok álltak a fiatalok rendelkezésére. A szakiskolák részesedése az összes osztályteremből a feladatellátási helyek esetében tapasztaltnál is erőteljesebben, mintegy 8 százalékponttal csökkent.

A középfokú oktatás infrastrukturális feltételei

Megnevezés	1990/1991	2005/2006	2005/2006. tanév az 1990/1991. tanév %-ában	1990/1991.	2005/2006.
	szám szerint			megoszlás, %	
Feladatellátási helyek					
Szakiskola	63	117	185,7	34,8	29,3
Gimnázium	54	130	240,7	29,8	32,6
Szakközépiskola	64	152	237,5	35,4	38,1
ÖSSZESEN	181	399	220,4	100,0	100,0
Osztálytermek					
Szakiskola	563	631	112,1	30,5	22,1
Gimnázium	660	1 126	170,6	35,7	39,5
Szakközépiskola	625	1 096	175,4	33,8	38,4
ÖSSZESEN	1 848	2853	154,4	100,0	100,0

A régió valamennyi kistérségében található ugyan középfokú oktatási intézmény, a feladatellátó helyek számában azonban területenként jelentős különbségek jellemzőek.

A **városoktól** elvárható, hogy középfokú ellátási funkcióik megfelelő betöltéséhez középiskolával is rendelkezzenek, mely kritériumnak a városok többsége meg is felel. Vannak azonban a térség mind a három megyéjében a közelmúltban városi rangot kapott települések, ahol a középfokú oktatásban való szerepvállalás feltételei még hiányosak. Ilyen volt 2005-ben Hajdú-Biharban a 21 városból 8 (ebből kettőben szakiskola működött), Szabolcs-Szatmár-Beregben 24-ből 7 (melyekből szintén kettő szakiskolával rendelkezett), Jász-Nagykun-Szolnok megyében pedig 18-ből 2. A régióban tehát összesen 17 olyan város fordul elő – az összes 27%-a –, ahol az alapfokú tanulmányok elvégzése után nappali tagozaton középiskolában továbbtanulásra helyben nincs lehetőség. Közülük 4-ben (Kaba, Kemece, Máriapócs, Abádszalók) sem szakiskolában, sem pedig felnőttoktatás keretében nem folyt semmilyen típusú középfokú oktatási tevékenység.

A középfokú iskoláztatásban meghatározó szerepe volt és van a megyeszékhelyeknek, különösen a Debrecenben és a Nyíregyházán működő intézményeknek. A három megyeszékhelyen, illetve azok kistérségén túl a legjobban ellátottak közé tartozik a Hajdúböszörményi, a Berettyóújfalui, a Jászberényi, a Karcagi, a Mezőtúri, a Kisvárdai és a Mátészalkai kistérség.

Az oktatási intézmények **számítógéppel és internettel** való rendelkezése napjainkban a korszerű oktatás csaknem alapvető feltételévé vált. Az utóbbi négy évben a közoktatás számítógépes ellátottsága az országos átlagot meghaladóan javult az Észak-Alföldön. A számítógéppel felszerelt közoktatási intézmények száma 5%-kal (országosan 1,5%-kal), az internettel ellátott feladatellátási helyeké 62%-kal (országosan 56%-kal), a számítógépeké pedig 43%-kal (országosan 40%-kal) emelkedett. Számottevőbb fejlődés Szabolcs-Szatmár-Bereg megyében figyelhető meg, ahol a közoktatás számítógép-állománya másfélszeresére nőtt az adott időszakban.

Mindezek ellenére az észak-alföldi középfokú oktatás számítógépes ellátottsága elmarad az országos átlagtól. A gimnáziumokban a feladatellátási helyek 90%-ában van számítógép, a szakközépiskolákban ez az arány 85%, majd a sort mindössze 75%-kal a szakiskolák zárják (a megfelelő országos adatok 91, 93, illetve 84%). A régión belül a gimnáziumi feladatellátási helyek Hajdú-Biharban (97%-ban), a szakközépiskolák és a szakiskolák pedig Jász-Nagykun-Szolnok megyében a legnagyobb arányban felszereltek (100, illetve 82%-uk).

Ugyanakkor a számítógéppel ellátott feladatellátási helyek közül sem mindegyik szakiskolai rendelkezik internet-kapcsolattal, sőt Szabolcs-Szatmár-Beregben megyében a gimnáziumok és a szakközépiskolák sem minden esetben. Az Észak-Alföldön legnagyobb számítógép-állománya 2005/2006-ban a szakközépiskoláknak volt, így a számítógéppel rendelkező közép fokú intézményeken belül az egy számítógépre jutó tanulók száma a szakközépiskolákban volt a legkedvezőbb (4–5 fő), a gimnáziumokban ennek mintegy kétszerese (8 fő), a szakiskolákban pedig 6 fő körül alakult.

A hagyományosan középiskolás korosztálynak tekintett 14–17 évesek számának az Észak-Alföldön 1990 óta bekövetkezett 20%-os csökkenése ellenére (országosan még erőteljesebb, 26%-os visszaesés mutatható ki), a közép fokú iskolákba járó **nappali tanulók száma** 17%-kal emelkedett. Mindehhez jelentősen hozzájárult az általános képzés meghosszabbodása és a szakképzés 16 éves kort követő életkorra való kitolódása az 1998/1999-es tanévtől, mely a szakmunkásképzőben tartózkodás idejét háromról négy évre, a szakközépiskolákban pedig négyről hat évre emelte. A szerkezetváltó gimnáziumokban tanuló úgynevezett „kisgimnazisták” is megemelték a középiskolások számát, holott ők még ennél a korosztálynál fiatalabbak. (Az Észak-Alföldön 6 és 8 osztályos gimnáziumi képzés az 1994/1995-ös tanévtől működik.)

Ezért a közép fokú képzés különböző formái közötti arányeltolódás vizsgálatához, az eltérő idejű képzési idő hatásának kiszűrésére a kilencedik évfolyamosok számának alakulását is érdemes megnéznünk.

Az érintett 14 évesek száma a másfél évtized alatt 17%-kal csökkent, a kilencedik évfolyamos közép fokú oktatásban résztvevők száma viszont csak 10%-kal volt kevesebb 2005-ben, mint 1990-ben. Azon belül 1990-ben a továbbtanulni szándékozónak még több mint fele a szakmunkásképzést választotta, mely arány 2005-re 30–31%-ra esett vissza, miközben a szakközépiskolák és a gimnáziumok részesedése 11–11 százalékponttal növekedett.

2005/2006-ban a közép fokú oktatásban a legnagyobb szerepet – az intézményegységek kínálatát és a beiskolázott tanulók számát tekintve, utóbbiak körét a 9–12. évfolyamosokra szűkítve is – a szakközépiskolák játszották.

Tanulók a közép fokú oktatásban

Megnevezés	1990/1991	2005/2006	2005/2006. tanév az 1990/1991. tanév %-ában	1990/1991	2005/2006
	szám szerint			megoszlás, %	
Tanulók a nappali oktatásban					
Szakiskola	34 295	23 120	67,4	44,9	25,8
Gimnázium	20 007	29 388	146,9	26,1	32,8
Szakközépiskola	22 145	36 991	167,0	29,0	41,3
ÖSSZESEN	76 447	89 499	117,1	100,0	100,0
Ebből: 9. évfolyamos tanulók					
Szakiskola	12 824	6 684	52,1	52,2	30,5
Gimnázium	5 634	7 390	131,2	22,9	33,7
Szakközépiskola	6 098	7 876	129,2	24,8	35,9
ÖSSZESEN	24 566	21 950	89,4	100,0	100,0

Az utóbbi években a szerkezetváltó gimnáziumok alsó – 5–8. – évfolyamaiban az összes gimnáziumi diák mintegy tizede tanult, akik a középiskolások tanulók 4%-os arányát tették ki. Számuk az 1997–1999 között tapasztalt 2900–3000 főhöz képest a kétezres években 2600 körülire csökkent, részesedésük a gimnáziumi tanulókon belül a kilencvenes évek végéig jellemző 11–12%-ról 2005-re 9%-ra módosult. A 2005/2006. tanévben 11%-kal

kevesebben jártak a gimnáziumok 5–8. osztályába, mint 1999/2000-ben. Ezzel szemben a már szakképzésben résztvevő, a 12. évfolyamnál magasabb osztályos szakközépiskolások száma növekvő tendenciát mutat. Összehasonlításképpen a 2005/2006. tanévben 35%-kal nagyobb létszámot képviseltek, mint 1999/2000-ben. (1998 ősztől érvényes a szakképzés 16 éves kort követő életkorra való kitolódása.)

A középiskolák tanulói évfolyam-csoportonként

Megnevezés	1999/ 2000	2001/ 2002	2002/ 2003	2003/ 2004	2004/ 2005	2005/ 2006
Tanulók száma						
5–8. évfolyamos gimnazista	2 996	2 568	2 583	2 622	2 595	2 656
9–12. évfolyamos középiskolás ^{a)}	49 888	51 700	53 368	53 975	54 478	55 480
13. és magasabb évfolyamos szakközépiskolás	6 112	7 633	7 134	7 950	7 992	8 243
ÖSSZESEN	58 996	61 901	63 085	64 547	65 065	66 379
Megoszlás, %						
5–8. évfolyamos gimnazista	5,1	4,1	4,1	4,1	4,0	4,0
9–12. évfolyamos középiskolás ^{a)}	84,6	83,5	84,6	83,6	83,7	83,6
13. és magasabb évfolyamos szakközépiskolás	10,4	12,3	11,3	12,3	12,3	12,4
ÖSSZESEN	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0

a) A magasabb évfolyamos (0. évfolyamon idegen nyelvet tanult) gimnáziumi tanulókkal együtt.

A közoktatási rendszer második csatornájaként felfogható iskolarendszerű felnőttoktatás az oktatási rendszerből valamilyen okból kimaradók számára jelent újabb esélyt. A 2001-ben elfogadott felnőttképzési törvény szerepét kiszélesíti és nem pusztán korrekciós, hanem ún. élethosszig tartó tanulást szolgáló funkciót is szán neki.

A felnőttoktatás jelentősége az utóbbi időben növekedett: a kilencvenes évek elején a **felnőttoktatásban részt vevők** a nappali tanulók 11%-át tették ki, 2005-ben pedig ez az arány 18%-ra emelkedett. Másfél évtizede még elsősorban a szakközépiskolákban folyt felnőttoktatás – ahol a szakmunkások kétéves intenzív képzéssel méltányos feltételekkel juthattak érettséghez –, újabban viszont a gimnáziumok váltak a felnőttképzés elsődleges helyszínévé. A felnőttképzési tagozaton tanulók száma a gimnáziumokban megnégyszereződött, akik így a középfokú felnőttoktatásban résztvevők 61%-át alkották, míg a szakközépiskolákban tanulóké 10%-kal csökkent, s ezzel részesedésük a korábbi 72%-ról 34%-ra esett vissza. A nappali oktatásban tanulók számához viszonyítva a gimnáziumokban a felnőttoktatás egyharmados, a szakközépiskolákban 15%-os, a szakiskolákban viszont mindössze 3%-os arányt képviselt. A felnőttoktatás jelentősége a középfokú oktatás szintjén különösen Szabolcs-Szatmár-Bereg megyében nőtt meg kiemelkedő mértékben, ahol az ily módon továbbtanulók száma 1990 óta megháromszorozódott. Azon belül is – a vázolt tendenciának megfelelően – a legintenzívebb változások itt mentek végbe, a gimnáziumi tanulói létszám csaknem kilencszeresére emelkedett, a szakközépiskolai viszont 30%-kal mérséklődött.

Tanulók a felnőttoktatásban

Megnevezés	1990/ 1991	2005/ 2006	2005/2006. tanév az 1990/1991.	1990/ 1991	2005/ 2006	1990/ 1991	2005/ 2006
	szám szerint		tanév %- ában	megoszlás, %		a nappali tanulók %- ában	
Szakiskola	-	741	-	-	4,6	-	3,2
Gimnázium	2 338	9 748	4-szeres	27,6	60,9	11,7	33,2
Szakközépiskola	6 122	5 507	90,0	72,4	34,4	27,6	14,9
ÖSSZESEN	8 460	15 996	189,1	100,0	100,0	11,1	17,9

A nappali és felnőttoktatásban résztvevő több mint 105 ezer tanuló oktatására a 2005/2006-os tanévben 7213 **főállású pedagógus** állt rendelkezésre a középfokú intézményekben az Észak-Alföldön, kétezerrel – 39%-kal – több, mint másfél évtizede.

A szakiskolákban nappali tagozaton tanulók számának 32%-os csökkenése mellett az ott főállásban oktatók létszáma 8%-kal mérséklődött. Így az egy pedagógusra jutó szakiskolai tanulószám – a felnőttoktatásban részt vevő tanulókat is beszámítva – 17-ről 13-ra csökkent a régióban, akárcsak országosan. Az átlagos osztálylétszám szintén – átlagosan 5 fővel – kisebb lett, és a térség megyéiben 24–26 között alakul.

A gimnáziumokban tanulók – a nappali tagozaton csaknem másfélszeres, a felnőttoktatásban négyszeres – összességében háromnegyedével való létszámbővülése mellett a pedagógusok száma a térségben az országosnál mérsékeltebb ütemben, 56%-kal növekedett. Ebből következően egy pedagógusra jutó tanulók száma – az országos csökkenéssel ellentétben – 14-ről 16-ra növekedett. Az átlagos osztálylétszám a másfél évtizeddel ezelőttihez képest nem változott, 30 fő (ezen a téren az oktatás feltételei egyedül Hajdú-Bihar gimnáziumaiban javultak).

Míg 1990-ben a tanárok legnagyobb részét (38%-át) szakiskolákban, 2005-ben már szakközépiskolákban foglalkoztatták (40%-át). A szakközépiskolák tanárainak száma emelkedett a legerőteljesebben – 81%-kal – a tanulói létszám jelentős, a felnőttoktatással együtt másfélszeresére való bővülését is meghaladóan. Ezáltal 2005-ben egy pedagógusra az 1990. évi 18-cal szemben 15 tanuló jutott, s mivel az osztályok száma a nappali oktatásban megduplázódott, az egy osztályközösségbe tartozók száma szintén – 6 fővel, 26-ra – mérséklődött.

Pedagógusok a középfokú oktatásban

Megnevezés	A pedagógusok száma		2005/ 2006. tanév az 1990/1991. tanév %-ában	Megoszlása, %		Egy pedagógusra jutó tanuló a nappali és felnőtt- oktatásban		Egy osztályra jutó tanuló a nappali oktatásban	
	1990/ 1991	2005/ 2006		1990/ 1991	2005/ 2006	1990/ 1991	2005/ 2006	1990/ 1991	2005/ 2006
Szakiskola	1 962	1 801	91,8	37,9	25,0	17	13	30	25
Gimnázium	1 610	2 504	155,5	31,1	34,7	14	16	30	30
Szakközépiskola	1 610	2 908	180,6	31,1	40,3	18	15	32	26
ÖSSZESEN	5 182	7 213	139,2	100,0	100,0	16	15	30	27

Összefoglalva: a pedagógusok leterheltsége – a tanulólétszám tekintetében – a középfokú oktatás különböző típusú intézményeiben lényegében kiegyenlítőddött a vizsgált időszakban, s a feltételek az átlagos osztálylétszámot tekintve is – a gimnáziumok kivételével – valamelyest javultak.

Felsőoktatás

Az elmúlt másfél évtizedben a felsőoktatás rendszere is jelentős mértékben átalakult, mind az intézményeket, mind a képzési formákat, mind pedig az azokban résztvevőket – katedrán innen és - túl – tekintve.

Amíg azonban az előzőekben bemutatott közoktatási feladatok ellátására főként egy bizonyos területi egység (település, megye) hivatott, az ott lakók tankötelezettségi feladatainak és az azon túli (középfokú) tanulási igényeinek teljesítését biztosítva, addig a felsőoktatási intézmények bárhol is legyenek, az ország minden részéből szabadon választhatók. Így a felsőfokú oktatásban bekövetkezett változások vizsgálata több szempontból lehetséges mind intézményi, mind humán vonatkozásban. Egyrészt, ha az intézmény székhelye van a régióban, másrészt, ha az intézmény helyben (Észak-Alföldön) működik, harmadrészt pedig, ha a hallgatók szüleinek állandó lakhelye van itt. A továbbiakban ezt a logikát követve mutatjuk be az elmúlt 15 év felsőoktatásának jellemzőit, hozzátéve, hogy a régió szempontjából a legfontosabbnak a helyben működő intézmények tekinthetők.

Meg kell azonban jegyezni azt is, hogy az oktatásstatisztika területén 2000-ben bevezetett új adatgyűjtési-, valamint új fogalmi rendszerre (ISCED: az oktatás egységes nemzetközi osztályozási rendszere) épülő adatoknak a korábbiakkal való összehasonlíthatóvá tételére csak a fontosabbaknál került sor, s ahol ez lehetséges volt. Így bizonyos adatoknál jóval rövidebb időszakra van visszatekintési lehetőségünk.

1990-ben összesen 10 **felsőfokú intézménynek** volt a **székhelye** Észak-Alföldön. A 2000/2001. tanévtől törvényben előírt szervezeti integráció hatására az önálló intézmények száma 6-ra csökkent, profiljuk azonban sokszínűbbé vált. A korábban önálló egyetemek, főiskolák az új intézmények kari egységeiként működtek tovább, így jelenleg 23 kara van a régió székhelyű intézményeknek. Különösen Hajdú-Biharban, Debrecenben jött létre a korábban szétaprózódott intézményhálózat helyett egy hatalmas méretű és különböző tudományterületeket magába foglaló „intézményóriás”.

A hat intézmény fele állami-, a fele pedig egyházi fenntartású. Mindhárom megyében van állami felsőfokú iskola, ezek közül egyetem viszont csak Debrecenben, Szolnokon és Nyíregyházán pedig főiskola. Egyházi intézményből a hajdú-bihari kettőn kívül (Debreceni Református Hittudományi Egyetem, Kölcsey Ferenc Református Tanítóképző Főiskola) Nyíregyháza a székhelye a Szent Atanáz Görög Katolikus Hittudományi Főiskolának.

Az észak-alföldi székhelyű felsőoktatási intézmények fontosabb adatai

Megnevezés	1990/1991	2005/2006	2005/2006. tanév az 1990/1991. tanév %-ában
Intézmények száma	10	6	60,0
Hallgatók száma	12 103	45 574	376,6
Ebből: nappali tagozatos	9 253	26 457	285,9
ezen belül: nő	5 368	15 781	294,0

A szervezeti struktúra változásán túlmenően, s mindeközben, a hallgatók létszáma és összetétele is módosult. A felsőoktatásban tanulók száma rendkívüli mértékben, közel négyszeresére nőtt, így a 2005/2006. tanévben már 46 ezren voltak, akik valamelyik Észak-Alföld székhelyű felsőoktatási intézménybe jártak. A felsőoktatás kiterjedésének dinamikája azonban tagozatonként különböző. Árulkodó, hogy a nappalisok 1990-ben még 77%-os

aránya 2005-re 58%-ra esett vissza, annak ellenére, hogy létszámuk 2,9-szeresére nőtt. A különbség azt mutatja, hogy az esti-, levelező-, valamint távoktatás keretében való képzés rendkívül népszerűvé vált, dacára annak, hogy e tagozatok jelentős része költségtérítéses.

A felsőfokú tanulmányokat folytatók között a nők felülreprezentáltsága a jellemző. Arányuk a nappali tagozaton az 1990/1991. tanévi 58%-ról a 2005/2006. tanévre 60%-ra nőtt. Ez azt jelzi, hogy a fiatal lányok, nők között a továbbtanulási szándék erősebb, mint a fiúk, férfiak körében.

A régióban több **felsőoktatási intézmény működik**, mint ahánynak a székhelye is itt van. Számos, melynek máshol van a központja, kihelyezett oktatást folytat Észak-Alföldön is. Az 1990/1991. tanévben a 10 helyi székhelyű intézmény közül még egynek (Debreceni Agrártudományi Egyetem) volt más régióban (Dél-Alföld) is főiskolai kara (Szarvason és Hódmezővásárhelyen), mára azonban az összesnek nemcsak a székhelye, de a kihelyezett karai is a régióba kerültek. Ugyanakkor viszonylag sok intézmény ide is telepítette oktatását. A 2005/2006. tanévben így a régióban működő felsőoktatási intézmények (képzési helyek) száma a kihelyezettekkel együtt 17 volt, a jelentős összevonások ellenére is csak kettővel kevesebb, mint 15 évvel korábban.

Az érettségi tömegesedésével és a lehetőségek bővülésével egyre többen tanulnak tovább magasabb szinteken. Ennek következtében a felsőoktatásban résztvevők abszolút száma a vizsgált másfél évtizedben dinamikusan növekedett. Míg az 1990/1991. tanévben a **hallgatók** száma a régióban levő felsőfokú intézményekben 12 819 fő volt, addig a 2005/2006. tanévben már több, mint négyszerese, azaz 51 896 fő.

Az Észak-Alföldön működő felsőoktatási intézmények fontosabb adatai

Megnevezés	1990/1991	2005/2006	2005/2006. tanév az 1990/1991. tanév %-ában
Intézmények – képzési helyek száma ^{a)}	19	17	89,5
Hallgatók száma	12 819	51 896	4-szeres
Ebből: nappali tagozatos egyetemi és főiskolai szintű oktatásban résztvevő	9 633	28 771	298,7
ezen belül: nappali tagozatos esti-, levelező- és távoktatás tagozatos	12 819	47 990	374,4
első évfolyamos	9 633	27 778	288,4
utolsó évfolyamos	3 186	20 212	6-szoros
Oklevelet szerzett hallgatók ^{b)}	4 161	14 017	336,9
Ebből: nappali oktatásban	3 304	11 282	341,5
Oktatók száma	2 230	8 630	..
	1 750	3 644	208,2
	2 230	2 583	115,8

a) A kihelyezettekkel együtt.– b) Az összes képzési formában, valamennyi tagozaton.

A régióban működő felsőfokú oktatási intézményekben nappali-, esti-, levelező- vagy távoktatás **tagozaton** van mód tanulásra. Az összes létszámon belül az 1990/1991. tanévben a legnagyobb arányt (75%-ot) a nappali tagozatra járók képviselték, tizenöt évvel később már csak 55%-uk tanult nappalin. A csökkenés oka a többi tagozat népszerűségének a növekedése, s nem pedig a nappali tagozatosak számának mérséklődése volt, hiszen számuk időközben közel megháromszorozódott. E tagozaton a felsőoktatás expanziójának forrása elsősorban a 18–22 éves korosztály, az idősebbek inkább a nem nappali képzéseket

preferálják. A jelzett korú fiatalok száma 7%-kal csökkent az évezred első öt évében a régióban, miközben az itt működő felsőoktatási intézmények nappali tagozatára járó 18–22 évesek 27%-kal voltak többen. Ezek következtében a régió említett korosztályú népességének egyre növekvő hányada tanul tovább felsőfokon. Míg a 2001/2002. tanévben Észak-Alföld helyben levő felsőoktatási intézményeinek nappali tagozatára járt a 18–22 évesek 15%-a, addig részvételi arányuk – permanens növekedés mellett – a 2005/2006. tanévre megközelítette az 20%-ot. A 23 évesek és idősebbek száma is emelkedett a nappali tagozaton, de az összes nappalison belüli hányaduk több mint 1 százalékponttal csökkent.

Az Észak-Alföldön működő felsőfokú intézmények nappali tagozatos hallgatói életkor szerint

Tanév	A nappali felsőoktatásban tanuló		
	18–22	23–	18–22 évesek a megfelelő korú népesség %-ában
	éves		
2001/2002	16 947	6 050	14,6
2002/2003	18 473	5 631	16,4
2003/2004	19 661	5 990	17,8
2004/2005	21 215	6 462	19,4
2005/2006	21 581	7 174	19,9

A felnőttképzés – leggyakrabban munka melletti továbbtanulás – iránti élénk érdeklődésből adódóan az esti- és levelező tagozat mellett 1992-ben megjelent a távoktatás is a felsőoktatási intézmények palettáján. Az egyetemi- és főiskolai szintű oktatásban részt vevő hallgatók körében a vizsgált időszakban az esti-, levelező- és távoktatás tagozatosak száma több mint hatszorosára ugrott, míg a nappalisoké közel háromszorosára. Ebben nem kis szerepe van egyrészt annak, hogy azok akik nem tudtak a nappali tagozatra bejutni, mert nem sikerült a felvételijük, azok munka mellett vállalják a tanulást, másrészt pedig ez az oktatási forma a második diploma megszerzésének fő területe.

A felsőoktatás különböző **képzési szintjein** a hallgatószám növekedése eltérő mértékű volt. A felsőoktatási intézményekben felsőfokú szakképzést, főiskolai szintű képzést, egyetemi szintű alap- és kiegészítő képzést és posztgraduális képzést folytatnak. Ez utóbbiba tartozik a szakirányú továbbképzés, valamint a doktori-(PhD) és a művészeti fokozat megszerzésére felkészítő mester-(DLA) képzés.

Az Észak-Alföldön működő felsőfokú intézmények hallgatói képzési szintenként

Képzési szint	2001/2002	2005/2006	2005/2006. tanév a 2001/2002. tanév %-ában
Szak-	151	644	4-szeres
Főiskolai szintű	24 648	30 822	125,0
Egyetemi szintű	13 434	15 563	115,8
Szakirányú tovább-	2 050	2 392	116,7
PhD-, DLA-	738	870	117,9

A felsőfokú szakképzés (korábbi nevén akkreditált iskolarendszerű felsőfokú szakképzés) a régióban 2001-ben indult (országosan 1998-ban). 2–2,5 év alatt szakmai végzettséget ad, és a beszámítható kreditpontokkal egyben elősegíti a felsőoktatásba való továbblépés lehetőségét is. Főként azok a fiatalok élnek e továbbtanulási móddal, akik nem nyertek felvételt valamely magasabb képzési szintre. 2001-ben a régióban működő intézményekben 151-en, 2005-ben pedig 644-en választották e képzési formát. A létszámnövekedés ellenére is az itt tanulók aránya nem túl jelentős: a 2005/2006. tanévben a felsőoktatásban tanulók mindössze 1,2%-át tette ki, 0,5 százalékponttal többet, mint a képzés indulásakor.

Az egyetemi, főiskolai szintű képzés megőrizte túlsúlyát. Míg az 1990/1991. tanévben – egyéb képzési szintek híján – szinte teljes egészében itt tanultak a hallgatók, addig a 2005/2006. tanévben is még 93%-os volt részvételi arányuk. Az elméletibb jellegű egyetemi képzéssel szemben nagyobb arányban nőtt a gyakorlatorientált főiskolai programok népszerűsége. Míg 2001-ben a hallgatók 60%-a tanult valamely 3 éves képzési idejű főiskolai szakon, addig 2005-ben az egyetemi és a főiskolai szintű oktatásban résztvevők közül a két szintre járók aránya 34 : 66 volt a régióban.

A kínálattal párhuzamosan a férőhelyek, s ennek megfelelően az első évfolyamos – tehát felvett – hallgatók száma is folyamatosan emelkedett. A 2005/2006. tanévben az egyetemi és főiskolai szinten tanulást kezdők száma több, mint háromszorosa volt annak, mint ahányan az 1990/1991. tanévben lettek elsősök, az utolsó évfolyamosak száma pedig még ennél is valamivel nagyobb mértékben nőtt a 15 év alatt.

Egyetemi, főiskolai oklevéllel rendelkezők számára jelent továbblépést a szakirányú továbbképzéseken való részvétel, ahol tudásukat kiegészíthetik vagy specializálódhatnak. E szinten a hallgatók száma 17%-kal nőtt az utóbbi öt év alatt.

Az 1993. évi felsőoktatási törvény az egyetemek és főiskolák programjai közé integrálta a szintén korábbi diplomát feltételező doktori-, illetve mesterképzést. Az ezekben részt vevő doktoranduszok száma a régióban fokozatos emelkedés következtében 2005-ben már 870 volt. Nagyobb ütemű létszámnövekedés körükben a 2003/2004. tanévben történt.

A régióban levő felsőoktatási intézményekben a képzés szerkezetének, a **tanulmányi területek** új kategóriák szerinti vizsgálatára, annak bevezetését (2003. január 1.) követő tanévekben van módunk. Eszerint a 21 tanulmányi területből a régióban csak egyben, az állategészségügyben nem folyik felsőszinten képzés. A három év alatt lemérhető lényeges változás pedig, hogy csökkent a részvétel a mezőgazdaság, valamint a környezetvédelem területén történő képzésben, az előbbiben 24%-kal, az utóbbiban 11%-kal. A legnagyobb létszámnövekedés arányát tekintve a védelmi szolgáltatások (több, mint négyszeres), szám szerint (+1664 fő) pedig a tanárképzés és oktatástudomány képzési területeken ment végbe.

Észak-Alföld felsőoktatásában a résztvevők száma alapján első helyen – a megfigyelt három évben egyaránt – a tanárképzés és oktatástudomány tanulmányi terület áll, a 2005/2006. tanévben az összes hallgató közel egynegyede vett fel ide tartozó szakot. Népszerűségében ezt az üzleti élet és irányítás, majd az egészségügy tanulmányi területek követik – a sorrend itt sem változott a 2003/2004. tanév óta –, az előzőre 2005-ben a hallgatók egyötöde, az utóbbira pedig 7%-a járt.

A különböző szakokon tanuló hallgatók arányát tekintve az ország felsőoktatásában a régió igen fontos szerepet tölt be az élő természettudomány, a szociális ellátás, az újságírás és információkezelés, az egészségügy, valamint a matematika és statisztika tanulmányi területeken. Részarányuk a 2005/2006. tanévben minden esetben meghaladta a 20%-ot. Három évvel korábban az előzőek közül csak a két első tanulmányi terület hallgatóinak részesedése lépte túl a fent említett arányt, viszont akkor még a környezetvédelem is ebbe a kategóriába tartozott.

**Részvételek száma a felsőfokú képzésben ISCED tanulmányi területek szerint
az észak-alföldi régióban levő képzési helyeken^{a) b)}**

ISCED tanulmányi terület	2003/2004.		2005/2006.	
	tanévben			
	összesen	az ország összesen %-ában	összesen	az ország összesen %-ában
Tanárképzés és oktatástudomány	11 487	18,2	13 151	19,0
Művészetek	187	3,7	187	3,0
Humán tudományok	3 508	11,2	3 907	11,0
Társadalomtudományok	2 713	8,4	3 066	9,0
Újságírás és információkezelés	2 744	19,4	3 589	21,2
Üzleti élet és irányítás	10 875	11,6	10 963	11,4
Jog	1 365	7,4	1 499	8,0
Élő természettudomány	667	29,1	726	29,0
Fizika tudományok	691	19,7	706	17,7
Matematika és statisztika	201	16,5	260	20,1
Számítógéptudomány	1 072	7,4	1 319	10,1
Mérnöki tudományok	1 723	4,8	1 819	5,1
Gyártás-és feldolgozás	77	1,6	133	2,8
Építészet és építéstudomány	688	7,0	937	8,4
Mezőgazdaság	2 188	18,6	1 654	15,3
Állategészségügy	–	–	–	–
Egészségügy	3 667	18,8	4 014	20,2
Szociális ellátás	3 140	27,4	3 487	26,0
Személyi szolgáltatások	1 675	11,3	1 682	9,5
Környezetvédelem	1 277	23,2	1 133	15,8
Védelmi szolgáltatások	92	1,3	401	4,6
ÖSSZESEN	50 037	12,5	54 633	12,7

a) A kétszakos hallgatók mind a két szakjuknál szerepelnek. – b) Szakirányú továbbképzés és PhD, DLA nélkül.

A 2005. évi adatok alapján a régióban működő felsőfokú képzőhelyeken 8600 hallgató szerzett oklevelet (valamennyi tagozatot, képzési formát figyelembe véve).

Azok a felsőoktatásban részt vevő hallgatók, akik szüleinek – így saját maguknak is – az állandó lakhelye van az Észak-Alföldön, többen vannak, mint akik a régióban tanulnak. Az elmúlt öt évben 18–23%-kal volt nagyobb a **régióban lakó felsőfokú tanulmányokat folytatók** száma, mint ahányan összesen Észak-Alföld felsőoktatási intézményeibe jártak. A legkisebb a különbség a 2005/2006. tanévben, a legnagyobb pedig a 2003/2004. tanévben volt.

Az Észak-Alföldön lakók közül a felsőoktatásba jelentkezők száma 2001 és 2005 között minden évben meghaladta a 20 ezer főt. A legtöbben, közel 25 ezren 2002-ben adták be jelentkezési lapjukat, a legkevesebben pedig 2001-ben, akkor közel 22 ezren szerettek volna továbbtanulni a régióból. Általában a jelentkezők háromnegyede államilag finanszírozott helyet jelölt meg, a fennmaradó hányad pedig az egyre nagyobb arányban

megtalálható költségtérítéssel képzési formák közül választott. Ennek oka egyrészt, hogy így alacsonyabb pontszámmal is be lehet kerülni, másrészt bizonyos tagozatokon – távoktatás – csak az önköltséges változat létezik, harmadrészt az első diploma utáni továbbiakat az állam már financiálisan nem támogatja.

Észak-Alföldön állandó lakhellyel rendelkező jelentkezők és felvettek

Év	Jelentkezők		Felvettek	
	összesen	ebből: államilag finanszírozott	összesen	ebből: államilag finanszírozott
2001	21 586	16 851	14 080	8 271
2002	24 805	19 004	16 440	8 942
2003	22 993	15 752	15 653	9 083
2004	24 788	18 450	16 399	9 901
2005	22 099	17 683	15 193	9 541

Forrás: Országos Felsőoktatási Információs Központ.

A felsőoktatásba a jelentkezők 65–69%-a, azaz évente 14–16 ezer fő került be a jelzett időszakban. A szűk keresztmetszetet az államilag finanszírozott helyek jelentik, míg ugyanis az összes jelentkező 70–80%-a eme anyagilag jóval kisebb tehernek számító képzési formában szeretne volna megkezdeni felsőfokú tanulmányait, valójában a felvetteknek csak 47–58%-a került be az államilag finanszírozott képzésbe.

Az oktatási rendszerben az elmúlt másfél évtized alatt bekövetkezett változások a gazdasági szerkezet folyamatos átalakulása mellett zajlottak. Napjainkra egyre inkább előtérbe kerül az élethosszig tartó tanulás, az igényekhez való folyamatos és rugalmas alkalmazkodás szükségessége. Általános tapasztalat, hogy minél képzetesebb az álláskereső, annál nagyobb a lehetősége a munkaerő-piacon való elhelyezkedésre. Ez azzal együtt is jellemző, hogy sok esetben a szakközépiskolában végzettek, illetve a diplomások nem az eredeti képzettségüknek megfelelő munkalehetőséget találnak, hanem különböző átképzésekben való részvétel után nő az esélyük. Külön felmérés, a pályakezdők „sorsának” figyelemmel kísérése adna konkrétabb iránymutatást a képzési struktúra módosítására. Ennek keretében lehetne megismerni, hogy az első alkalommal megszerzett szakmai képesítéssel sikerült-e állást találniuk, vagy szükség volt-e tovább-, illetve átképzésre.

TÁBLÁZATOK

A NÉPESSÉG SZÁMÁNAK ALAKULÁSA *

Korcsoport	Hajdú-Bihar	Jász-Nagykun-Szolnok	Szabolcs-Szatmár-Bereg	Észak-Alföld	Ország összesen
	megye				
Szám szerint					
1990					
Összesen	548 728	426 491	572 301	1 547 520	10 374 823
Ebből:					
0– 4	36 954	26 953	42 312	106 219	617 232
5– 9	3 7672	28 541	43 491	109 704	656 150
10–14	47 489	36 589	52 481	136 559	857 167
15–19	44 353	30 783	45 939	121 075	766 856
20–24	38 880	25 551	38 419	102 850	678 653
2005					
Összesen	548 981	410 131	581 312	1 540 424	10 090 330
Ebből:					
0– 4	29 024	19 804	32 703	81 531	480 143
5– 9	30 127	21 374	37 811	89 312	499 536
10–14	36 712	25 553	40 765	103 030	595 378
15–19	38 417	27 144	42 191	107 752	633 609
20–24	38 556	28 559	41 840	108 955	679 547
Megoszlás, %					
1990					
Összesen	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0
Ebből:					
0– 4	6,7	6,3	7,4	6,9	5,9
5– 9	6,9	6,7	7,6	7,1	6,3
10–14	8,7	8,6	9,2	8,8	8,3
15–19	8,1	7,2	8,0	7,8	7,4
20–24	7,1	6,0	6,7	6,6	6,5
2005					
Összesen	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0
Ebből:					
0– 4	5,3	4,8	5,6	5,3	4,8
5– 9	5,5	5,2	6,5	5,8	5,0
10–14	6,7	6,2	7,0	6,7	5,9
15–19	7,0	6,6	7,3	7,0	6,3
20–24	7,0	7,0	7,2	7,1	6,7

* Népszámlálás, illetve mikrocenzus alapján.

NÉPMOZGALMI ESEMÉNYEK

Év	Hajdú-Bihar	Jász- Nagykun- Szolnok	Szabolcs- Szatmár- Bereg	Észak-Alföld	Ország összesen
	megye				

Élvezületés

1990	7 879	5 531	8 420	21 830	125 679
2000	6 023	4 159	6 836	17 018	97 597
2001	5 891	4 159	6 753	16 803	97 047
2002	5 805	4 005	6 643	16 453	96 804
2003	5 700	3 887	6 285	15 872	94 647
2004	5 609	3 944	6 262	15 815	95 137
2005	5 685	3 792	6 347	15 824	97 496

Halálozás

1990	6 885	6 076	7 201	20 162	145 660
2000	6 770	5 824	7 131	19 725	135 601
2001	6 641	5 762	7 064	19 467	132 183
2002	6 676	5 789	7 078	19 543	132 833
2003	6 788	5 965	7 272	20 025	135 823
2004	6 605	5 661	6 973	19 239	132 492
2005	6 857	5 864	7 348	20 069	135 732

Természetes fogyás

1990	994	-545	1 219	1 668	-19 981
2000	-747	-1 665	-295	-2 707	-38 004
2001	-750	-1 603	-311	-2 664	-35 136
2002	-871	-1 784	-435	-3 090	-36 029
2003	-1 088	-2 078	-987	-4 153	-41 176
2004	-996	-1 717	-711	-3 424	-37 355
2005	-1 172	-2 072	-1 001	-4 245	-38 236

Belföldi vándorlási különbözet

1990	-518	-1 516	-4 690	-6 724	X
2000	-536	-358	-1 370	-2 264	X
2001	-322	-411	-1 437	-2 170	X
2002	-239	-730	-2 228	-3 197	X
2003	-1 032	-1 068	-2 349	-4 449	X
2004	-514	-905	-2 197	-3 616	X
2005	-1 039	-1 399	-2 115	-4 553	X

NÉPMOZGALMI ESEMÉNYEK 1000 LAKOSRA

Év	Hajdú-Bihar	Jász-Nagykun-Szolnok	Szabolcs-Szatmár-Bereg	Észak-Alföld	Ország összesen
	megye				
Élvezületés					
1990	14,3	13,0	14,8	14,1	12,1
2000	11,1	9,9	12,0	11,2	9,6
2001	10,7	9,9	11,5	10,8	9,5
2002	10,5	9,6	11,3	10,6	9,5
2003	10,3	9,4	10,7	10,2	9,3
2004	10,2	9,6	10,7	10,2	9,4
2005	10,4	9,3	10,9	10,3	9,7
Halálozás					
1990	12,5	14,3	12,6	13,0	14,0
2000	12,5	13,8	12,5	12,6	13,3
2001	12,0	13,7	12,0	12,5	13,0
2002	12,1	13,9	12,0	12,6	13,1
2003	12,3	14,4	12,4	12,9	13,4
2004	12,0	13,8	12,0	12,5	13,1
2005	12,5	14,3	12,7	13,1	13,5
Természetes fogyás					
1990	1,8	-1,3	2,1	1,1	-1,9
2000	-1,4	-4,0	-0,5	-1,8	-3,7
2001	-1,3	-3,8	-0,5	-1,7	-3,4
2002	-1,6	-4,3	-0,7	-2,0	-3,5
2003	-2,0	-5,0	-1,7	-2,7	-4,1
2004	-1,8	-4,2	-1,3	-2,2	-3,7
2005	-2,1	-5,1	-1,8	-2,8	-3,8
Vándorlási különbözet					
1990	-0,9	-3,6	-8,2	-4,4	X
2000	-1,0	-0,9	-2,4	-1,4	X
2001	-0,6	-1,0	-2,4	-1,4	X
2002	-0,4	-1,7	-3,8	-2,1	X
2003	-1,9	-2,6	-4,0	-2,9	X
2004	-0,9	-2,2	-3,8	-2,3	X
2005	-1,9	-3,4	-3,6	-3,0	X

A NÉPESSÉG ISKOLAI VÉGZETTSÉG SZERINT *

Iskolai végzettség	Hajdú-Bihar	Jász-Nagykun-Szolnok	Szabolcs-Szatmár-Bereg	Észak-Alföld	Ország összesen
	megye				
Szám szerint					
1990					
10–X évesből az általános iskola első évfolyamát sem végezte el	8 041	5 906	11 620	25 567	109 449
15–X évesből legalább általános iskola 8. évfolyam	318 700	243 379	310 750	872 829	6 438 632
18–X évesből legalább középiskolai érettségi	102 345	74 007	86 700	263 052	2 266 987
25–X évesből egyetem, főiskola stb. oklevéllel	29 974	20 106	23 358	73 438	687 620
2005					
10–X évesből az általános iskola első évfolyamát sem végezte el	2 340	2 285	5 990	10 615	46 739
15–X évesből legalább általános iskola 8. évfolyam	405 330	303 088	413 197	1 121 615	7 802 342
18–X évesből legalább középiskolai érettségi	162 168	111 146	149 996	423 310	3 471 343
25–X évesből egyetem, főiskola stb. oklevéllel	4 8143	30 284	40 050	118 477	1 057 478
A megfelelő korúak százalékában					
1990					
10–X évesből az általános iskola első évfolyamát sem végezte el	1,7	1,6	2,4	1,9	1,2
15–X évesből legalább általános iskola 8. évfolyam	74,7	72,8	71,6	73,0	78,1
18–X évesből legalább középiskolai érettségi	25,7	23,5	21,4	23,5	29,2
25– évesből egyetem, főiskola stb. oklevéllel	8,7	7,2	6,7	7,6	10,1
2005					
10–X évesből az általános iskola első évfolyamát sem végezte el	0,5	0,6	1,2	0,8	0,5
15–X évesből legalább általános iskola 8. évfolyam	89,5	88,3	87,9	88,6	91,6
18–X évesből legalább középiskolai érettségi	37,7	34,0	33,7	35,2	42,6
25–X évesből egyetem, főiskola stb. oklevéllel	12,8	10,5	10,4	11,3	14,7

* Népszámlálás, illetve mikrocenzus alapján

AZ ÓVODAI NEVELÉS FŐBB ADATAI

Tanév	Hajdú-Bihar	Jász-Nagykun-Szolnok	Szabolcs-Szatmár-Bereg	Észak-Alföld	Ország összesen
	megye				
Óvoda – feladatellátási hely ^{a)}					
1990/1991	228	216	324	768	4 718
1999/2000	222	195	297	714	4 643
2002/2003	218	193	299	710	4 641
2003/2004	218	192	300	710	4 611
2004/2005	219	190	298	707	4 579
2005/2006	223	189	299	711	4 526
Férőhely					
1990/1991 ^{b)}	22 182	16 656	24 993	63 831	385 025
1999/2000	22 059	15 882	22 877	60 818	373 158
2002/2003	21 256	14 622	22 689	58 567	357 057
2003/2004	21 044	14 437	22 329	57 810	350 935
2004/2005	20 974	14 423	22 672	58 069	350 206
2005/2006	21 135	14 259	22 785	58 179	349 679
Óvodás gyermek ^{c)}					
1990/1991	23 644	17 512	23 976	65 132	391 950
1999/2000	22 850	15 762	23 912	62 524	366 871
2002/2003	20 308	14 022	23 520	57 850	331 707
2003/2004	20 110	13 845	22 991	56 946	327 508
2004/2005	20 028	13 763	22 603	56 394	325 999
2005/2006	20 189	13 759	22 194	56 142	326 605
Gyermekcsoport ^{c)}					
1990/1991	916	718	1 005	2 639	16 055
1999/2000	917	657	900	2 474	15 479
2002/2003	896	622	914	2 432	15 016
2003/2004	890	610	924	2 424	14 794
2004/2005	875	603	910	2 388	14 640
2005/2006	871	595	912	2 378	14 546

a) 1999/2000-ig a gyógypedagógiai nevelést (is) folytató gyógypedagógiai intézmények nélkül.

b) A gyógypedagógiai intézményekben óvodai nevelés céljára használt férőhelyek nélkül.

c) A gyógypedagógiai óvodai neveléssel együtt.

AZ ÓVODAI NEVELÉS FŐBB ADATAI (folytatás)

Tanév	Hajdú-Bihar	Jász-Nagykun-Szolnok	Szabolcs-Szatmár-Bereg	Észak-Alföld	Ország összesen
	megye				
Óvodapedagógus					
1990/1991 ^{a)}	1 890	1 504	2 100	5 494	33 635
1999/2000	1 883	1 298	1 812	4 993	31 653
2002/2003	1 849	1 261	1 837	4 947	31 550
2003/2004	1 856	1 274	1 855	4 985	31 392
2004/2005	1 833	1 250	1 836	4 919	30 704
2005/2006	1 846	1 236	1 834	4 916	30 531
Egy pedagógusra jutó óvodás gyermek					
1990/1991	13	12	11	12	12
1999/2000	12	12	13	13	12
2002/2003	11	11	13	12	11
2003/2004	11	11	12	11	10
2004/2005	11	11	12	12	11
2005/2006	11	11	12	11	11
Egy gyermekcsoportra jutó óvodás gyermek					
1990/1991	26	24	24	25	24
1999/2000	25	24	27	25	24
2002/2003	23	23	26	24	22
2003/2004	23	23	25	24	22
2004/2005	23	23	25	24	22
2005/2006	23	23	24	24	23

a) A gyógypedagógiai intézményekben óvodai csoportokkal foglalkozó pedagógusok száma nélkül.

AZ ÁLTALÁNOS ISKOLAI OKTATÁS FŐBB ADATAI

Tanév	Hajdú-Bihar	Jász-Nagykun-Szolnok	Szabolcs-Szatmár-Bereg	Észak-Alföld	Ország összesen
	megye				
Iskola – feladatellátási hely					
1990/1991	170	128	264	562	3 723
1999/2000	180	139	258	577	3 897
2002/2003	179	140	259	578	3 793
2003/2004	177	140	259	576	3 748
2004/2005	171	138	254	563	3 690
2005/2006	170	133	251	554	3 614
Osztályterem					
1990/1991	2 471	1 973	3 087	7 531	46 580
1999/2000	2 627	2 011	3 259	7 897	48 930
2002/2003	2 366	1 733	3 006	7 105	42 603
2003/2004	2 283	1 702	2 964	6 949	42 051
2004/2005	2 268	1 682	3 015	6 965	41 581
2005/2006	2 245	1 646	2 959	6 850	40 980
Osztály a nappali oktatásban ^{a)}					
1990/1991	2 926	2 149	3 488	8 563	52 135
1999/2000	2 770	2 004	3 353	8 127	48 673
2002/2003	2 704	1 934	3 328	7 966	46 539
2003/2004	2 656	1 889	3 272	7 817	45 774
2004/2005	2 592	1 855	3 215	7 662	44 883
2005/2006	2 515	1 796	3 122	7 433	43 475
Tanuló a nappali oktatásban ^{b)}					
1990/1991	66 257	50 769	74 906	191 932	1 166 076
1999/2000	59 463	42 569	67 160	169 192	969 755
2002/2003	57 298	41 126	64 661	163 085	930 386
2003/2004	56 015	40 054	64 126	160 195	909 769
2004/2005	54 465	38 994	62 906	156 365	887 785
2005/2006	52 862	37 460	61 623	151 945	859 315

a) 1999/2000-ig a gimnáziumok 5–8 évfolyamos osztályaival együtt.

b) A korábbi évek (2000 előtti) közléseitől eltérően nem tartalmazza a 6 és 8 évfolyamos gimnáziumok 5-8. évfolyamos tanulóit. Ez utóbbiak a gimnáziumi tanulók között szerepelnek. Az idősor összehasonlítható adatokat tartalmaz.

AZ ÁLTALÁNOS ISKOLAI OKTATÁS FŐBB ADATAI (folytatás)

Tanév	Hajdú-Bihar	Jász-Nagykun-Szolnok	Szabolcs-Szatmár-Bereg	Észak-Alföld	Ország összesen
	megye				
Tanuló a felnőttoktatásban					
1990/1991	804	476	315	1 595	11 536
1999/2000	113	191	25	329	3 146
2002/2003	151	23	–	174	2 785
2003/2004	148	27	71	246	3 190
2004/2005	100	18	142	260	2 766
2005/2006	77	31	133	241	2 543
Pedagógus					
1990/1991 ^{a)}	5 477	3 991	6 131	15 599	96 791
1999/2000	5 237	3 477	5 793	14 507	89 424
2002/2003	5 271	3 571	5 900	14 742	89 035
2003/2004	5 250	3 579	5 968	14 797	89 784
2004/2005	5 063	3 493	5 880	14 436	87 116
2005/2006	4 968	3 421	5 789	14 178	85 469
Egy pedagógusra jutó tanuló a nappali és felnőttoktatásban					
1990/1991	12	13	12	12	12
1999/2000	11	12	12	12	11
2002/2003	11	12	11	11	11
2003/2004	11	11	11	11	10
2004/2005	11	11	11	11	10
2005/2006	11	11	11	11	10
Egy osztályra jutó tanuló					
1990/1991	23	24	22	22	22
1999/2000	22	21	20	21	20
2002/2003	21	21	19	21	20
2003/2004	21	21	20	21	20
2004/2005	21	21	20	20	20
2005/2006	21	21	20	20	20

a) A gyógypedagógiai intézményekben az óvodai csoportokkal foglalkozó és egyéb, nem általános iskolai évfolyamokon tanító pedagógusok számát is tartalmazza.

A SZAKISKOLAI OKTATÁS FŐBB ADATAI^{a)}

Tanév	Hajdú-Bihar	Jász-Nagykun-Szolnok	Szabolcs-Szatmár-Bereg	Észak-Alföld	Ország összesen
	megye				
Szakiskola – feladatellátási hely					
1990/1991 ^{b)}	19	22	22	63	465
1999/2000 ^{b)}	28	30	30	88	548
2002/2003	38	31	38	107	627
2003/2004	39	32	37	108	622
2004/2005	38	32	40	110	642
2005/2006	41	34	42	117	673
Osztályterem^{c)}					
1990/1991	200	180	183	563	3 707
1999/2000	214	219	253	686	4 033
2002/2003	166	178	222	566	3 527
2003/2004	171	188	215	574	3 656
2004/2005	172	202	211	585	3 708
2005/2006	182	207	242	631	3 812
Osztály a nappali oktatásban					
1990/1991 ^{d)}	400	345	395	1 140	7 852
1999/2000	258	230	301	789	4 729
2002/2003	292	255	348	895	5 336
2003/2004	296	264	341	901	5 433
2004/2005	314	275	337	926	5 538
2005/2006	312	280	335	927	5 669
Tanuló a nappali oktatásban					
1990/1991	12 288	9 854	12 153	34 295	225 356
1999/2000	7 425	5 966	8 348	21 739	121 680
2002/2003	7 797	6 471	8 947	23 215	130 541
2003/2004	7 850	6 630	8 771	23 251	131 604
2004/2005	8 054	6 717	8 621	23 392	131 772
2005/2006	8 007	6 665	8 448	23 120	130 959

a) Az 1999/2000. tanévig a szakmunkásképző iskolák, a gyors- és gépíró iskolák, az egészségügyi szakiskolák, az egyéb szakiskolák adataival együtt; speciális szakiskolák esetén a munkára felkészítő oktatás adataival együtt.
b) Intézmények száma c) Szaktantermek számával együtt. d) Gép- és gyorsíró iskolák, valamint munkára felkészítő osztályok nélkül.

A SZAKISKOLAI OKTATÁS FŐBB ADATAI (folytatás)

Tanév	Hajdú-Bihar	Jász-Nagykun-Szolnok	Szabolcs-Szatmár-Bereg	Észak-Alföld	Ország összesen
	megye				
Tanuló a felnőttoktatásban					
1990/1991	–	–	–	–	–
1999/2000	–	–	–	–	–
2002/2003	152	75	68	295	3 427
2003/2004	234	134	97	465	3 216
2004/2005	185	45	299	529	3 505
2005/2006	169	170	402	741	4 049
Pedagógus					
1990/1991	727	588	647	1 962	12 906
1999/2000	503	477	643	1 623	8 818
2002/2003	542	502	619	1 663	9 305
2003/2004	516	497	618	1 631	9 716
2004/2005	514	533	629	1 676	9 690
2005/2006	532	563	706	1 801	10 177
Egy pedagógusra jutó tanuló a nappali és felnőttoktatásban					
1990/1991	17	17	19	17	17
1999/2000	15	13	13	13	14
2002/2003	15	13	15	14	14
2003/2004	16	14	14	15	14
2004/2005	16	13	14	14	14
2005/2006	16	12	13	13	13
Egy osztályra jutó tanuló					
1990/1991 ^{a)}	31	29	31	30	29
1999/2000	29	26	28	28	26
2002/2003	27	25	26	26	25
2003/2004	27	25	26	26	24
2004/2005	26	24	26	25	24
2005/2006	26	24	25	25	23

a) Gép- és gyorsíró iskolák, valamint munkára felkészítő osztályok nélkül.

**A KÖZÉPISKOLAI OKTATÁS FŐBB ADATAI
ÖSSZESEN**

Tanév	Hajdú-Bihar	Jász- Nagykun- Szolnok	Szabolcs- Szatmár- Bereg	Észak-Alföld	Ország összesen
	megye				
Középiskola – feladatellátási hely					
1990/1991 ^{a)}	36	42	40	118	834
1999/2000 ^{a)}	65	61	57	183	1 295
2002/2003	80	73	89	242	1 601
2003/2004	83	72	100	255	1 622
2004/2005	89	72	112	273	1 652
2005/2006	92	72	118	282	1 692
Osztályterem					
1990/1991	466	391	428	1 285	8 683
1999/2000	604	547	618	1 769	13 401
2002/2003	733	492	752	1 977	14 378
2003/2004	758	521	794	2 073	14 843
2004/2005	805	518	822	2 145	14 905
2005/2006	829	542	851	2 222	15 334
Osztály a nappali oktatásban					
1990/1991	501	410	453	1 364	9 445
1999/2000	714	589	667	1 970	13 735
2002/2003	816	618	798	2 232	15 308
2003/2004	849	643	819	2 311	15 910
2004/2005	857	653	828	2 338	16 051
2005/2006	888	655	849	2 392	16 127
Tanuló a nappali oktatásban					
1990/1991	16 047	11 932	14 173	42 152	291 872
1999/2000	21 558	16 886	20 552	58 996	416 861
2002/2003	24 047	16 557	22 481	63 085	426 301
2003/2004	24 609	17 054	22 884	64 547	438 069
2004/2005	24 699	17 177	23 189	65 065	441 668
2005/2006	25 359	17 354	23 666	66 379	441 218

a) Intézmények száma. A gimnáziumi és szakközépiskolai képzést is folytató közös igazgatású iskolák a gimnáziumok és a szakközépiskolák számában is szerepelnek.

**A KÖZÉPISKOLAI OKTATÁS FŐBB ADATAI (folytatás)
ÖSSZESEN**

Tanév	Hajdú-Bihar	Jász- Nagykun- Szolnok	Szabolcs- Szatmár- Bereg	Észak-Alföld	Ország összesen
	megye				
Tanuló a felnőttoktatásban					
1990/1991	4 071	1 897	2 492	8 460	68 162
1999/2000	6 083	2 378	4 776	13 237	88 462
2002/2003	5 660	3 090	6 399	15 149	93 172
2003/2004	6 080	2 893	7 208	16 181	93 322
2004/2005	5 954	2 695	6 699	15 348	90 321
2005/2006	5 607	2 587	7 061	15 255	89 950
Pedagógus					
1990/1991	1 241	938	1 041	3 220	22 902
1999/2000	1 742	1 261	1 409	4 412	32 317
2002/2003	2 006	1 322	1 734	5 062	37 083
2003/2004	2 120	1 383	1 769	5 272	38 479
2004/2005	2 078	1 380	1 796	5 254	38 572
2005/2006	2 159	1 384	1 869	5 412	39 084
Egy pedagógusra jutó tanuló a nappali és felnőttoktatásban					
1990/1991	16	15	16	16	16
1999/2000	16	15	18	16	16
2002/2003	15	15	17	15	14
2003/2004	14	14	17	15	14
2004/2005	15	14	17	15	14
2005/2006	14	14	16	15	14
Egy osztályra jutó tanuló					
1990/1991	32	29	31	31	31
1999/2000	30	29	31	30	30
2002/2003	29	27	28	28	28
2003/2004	29	27	28	28	28
2004/2005	29	26	28	28	28
2005/2006	29	26	28	28	27

A KÖZÉPISKOLAI OKTATÁS FŐBB ADATAI (folytatás)
GIMNÁZIUM

Tanév	Hajdú-Bihar	Jász- Nagykun- Szolnok	Szabolcs- Szatmár- Bereg	Észak-Alföld	Ország összesen
	megye				
Gimnázium – feladatellátási hely					
1990/1991 ^{a)}	18	17	19	54	321
1999/2000 ^{a)}	26	24	25	75	533
2002/2003	37	33	44	114	715
2003/2004	35	31	51	117	728
2004/2005	38	32	57	127	743
2005/2006	39	32	59	130	761
Osztályterem					
1990/1991 ^{b)}	248	169	243	660	3 989
1999/2000 ^{b)}	335	222	334	891	5 796
2002/2003	364	219	384	967	6 755
2003/2004	360	228	421	1 009	6 974
2004/2005	391	233	438	1062	7 129
2005/2006	409	248	469	1 126	7 362
Osztály a nappali oktatásban					
1990/1991	250	171	243	664	3 988
1999/2000	298	204	277	779	5064
2002/2003	335	241	350	926	6 431
2003/2004	341	244	355	940	6 581
2004/2005	350	254	367	971	6 704
2005/2006	360	259	376	995	6 819
Tanuló a nappali oktatásban					
1990/1991	7 967	4 819	7 221	20 007	123 427
1999/2000	10 153	6 577	9 176	25 906	175 492
2002/2003	10 469	6 681	20 208	27 358	186 508
2003/2004	10 650	6 814	10 377	27 841	190 447
2004/2005	10 820	7 082	10 577	28 479	196 366
2005/2006	11 145	7 335	10 908	29 388	197 217

a) Intézmények száma. A gimnáziumi és szakközépiskolai képzést is folytató közös igazgatású iskolák a gimnáziumok és a szakközépiskolák számában is szerepelnek. b) Szaktantermekkel együtt.

**A KÖZÉPISKOLAI OKTATÁS FŐBB ADATAI (folytatás)
GIMNÁZIUM**

Tanév	Hajdú-Bihar	Jász- Nagykun- Szolnok	Szabolcs- Szatmár- Bereg	Észak-Alföld	Ország összesen
	megye				
Tanuló a felnőttoktatásban					
1990/1991	1 486	202	650	2 338	18 820
1999/2000	1 589	373	1 566	3 528	33 078
2002/2003	2 693	1 540	4 505	8 738	45 891
2003/2004	2 839	1 581	5 577	9 997	48 639
2004/2005	2 575	1 322	5 263	9 160	45 484
2005/2006	2 758	1 222	5 768	9 748	46 661
Pedagógus					
1990/1991	618	432	560	1 610	10 246
1999/2000	786	545	663	1 994	14 155
2002/2003	935	618	810	2 363	17 128
2003/2004	939	618	828	2 385	17 675
2004/2005	935	620	835	2 390	17 816
2005/2006	1 008	616	880	2 504	18 213
Egy pedagógusra jutó tanuló a nappali és felnőttoktatásban					
1990/1991	15	12	14	14	14
1999/2000	15	13	16	15	15
2002/2003	14	13	18	15	14
2003/2004	14	14	19	16	14
2004/2005	14	14	19	16	13
2005/2006	14	14	19	16	13
Egy osztályra jutó tanuló					
1990/1991	32	28	30	30	31
1999/2000	34	28	30	33	35
2002/2003	31	28	29	30	29
2003/2004	31	28	29	30	29
2004/2005	31	28	29	29	29
2005/2006	31	28	29	30	29

**A KÖZÉPISKOLAI OKTATÁS FŐBB ADATAI (folytatás)
SZAKKÖZÉPISKOLA**

Tanév	Hajdú-Bihar	Jász- Nagykun- Szolnok	Szabolcs- Szatmár- Bereg	Észak-Alföld	Ország összesen
	megye				
Szakközépiskola – feladatellátási hely					
1990/1991 ^{a)}	18	25	21	64	513
1999/2000 ^{a)}	39	37	32	108	762
2002/2003	43	40	45	128	886
2003/2004	48	41	49	138	894
2004/2005	51	40	55	146	909
2005/2006	53	40	59	152	931
Osztályterem					
1990/1991	218	222	185	625	4 694
1999/2000	269	325	284	878	7 605
2002/2003	369	273	368	1 010	7 623
2003/2004	398	293	373	1 064	7 869
2004/2005	414	285	384	1 083	7 776
2005/2006	420	294	382	1 096	7 972
Osztály a nappali oktatásban					
1990/1991	251	239	210	700	5 457
1999/2000	416	385	390	1 191	8 671
2002/2003	481	377	448	1 306	8 877
2003/2004	508	399	464	1 371	9 329
2004/2005	507	399	461	1 367	9 347
2005/2006	528	396	473	1 397	9 308
Tanuló a nappali oktatásban					
1990/1991	8 080	7 113	6 952	22 145	168 445
1999/2000	11 405	10 309	11 376	33 090	241 369
2002/2003	13 578	9 876	12 273	35 727	239 793
2003/2004	13 959	10 240	12 507	36 706	247 622
2004/2005	13 879	10 095	12 612	36 586	245 302
2005/2006	14 214	10 019	12 758	36 991	244 001

a) Intézmények száma. A gimnáziumi és szakközépiskolai képzést is folytató közös igazgatású iskolák a gimnáziumok és a szakközépiskolák számában is szerepelnek.

**A KÖZÉPISKOLAI OKTATÁS FŐBB ADATAI (folytatás)
SZAKKÖZÉPISKOLA**

Tanév	Hajdú-Bihar	Jász- Nagykun- Szolnok	Szabolcs- Szatmár- Bereg	Észak-Alföld	Ország összesen
	megye				
Tanuló a felnőttoktatásban					
1990/1991	2 585	1 695	1 842	6 122	49 342
1999/2000	4 494	2 005	3 210	9 709	55 384
2002/2003	2 967	1 550	1 894	6 411	47 281
2003/2004	3 241	1 312	1 631	6 184	44 683
2004/2005	3 379	1 373	1 436	6 188	44 837
2005/2006	2 849	1 365	1 293	5 507	43 289
Pedagógus					
1990/1991	623	506	481	1 610	12 656
1999/2000	956	716	746	2 418	18 162
2002/2003	1 071	704	924	2 699	19 955
2003/2004	1 181	765	941	2 887	20 804
2004/2005	1 143	760	961	2 864	20 756
2005/2006	1 151	768	989	2 908	20 871
Egy pedagógusra jutó tanuló a nappali és felnőttoktatásban					
1990/1991	17	17	18	18	17
1999/2000	17	17	20	18	16
2002/2003	15	16	15	16	14
2003/2004	15	15	15	15	14
2004/2005	15	15	15	15	14
2005/2006	15	15	14	15	14
Egy osztályra jutó tanuló					
1990/1991	32	30	33	32	31
1999/2000	27	27	29	28	28
2002/2003	28	26	27	27	27
2003/2004	27	26	27	27	27
2004/2005	27	25	27	27	26
2005/2006	27	25	27	26	26

A KÖZOKTATÁSI INTÉZMÉNYEK SZÁMÍTÓGÉP-ELLÁTOTTSÁGA

Tanév	Hajdú-Bihar	Jász-Nagykun-Szolnok	Szabolcs-Szatmár-Bereg	Észak-Alföld	Ország összesen
	megye				
Óvoda					
2001/2002
2002/2003
2003/2004	81	36	75	192	1 467
2004/2005	101	63	95	259	1 826
2005/2006	115	75	106	296	2 183
Általános iskola					
2001/2002
2002/2003
2003/2004	164	129	239	532	3 486
2004/2005	160	130	238	528	3 473
2005/2006	160	125	239	524	3 435
Gimnázium					
2001/2002
2002/2003
2003/2004	35	29	48	112	654
2004/2005	37	29	47	113	688
2005/2006	38	29	50	117	691
Szakközépiskola					
2001/2002
2002/2003
2003/2004	44	40	39	123	838
2004/2005	46	40	46	132	852
2005/2006	47	40	42	129	870

A KÖZOKTATÁSI INTÉZMÉNYEK SZÁMÍTÓGÉP-ELLÁTOTTSÁGA (folytatás)

Tanév	Hajdú-Bihar	Jász- Nagykun- Szolnok	Szabolcs- Szatmár- Bereg	Észak-Alföld	Ország összesen
	megye				
Szakiskola					
2001/2002
2002/2003
2003/2004	24	28	26	78	514
2004/2005	26	28	26	80	536
2005/2006	29	28	30	87	566
Számítógéppel ellátott közoktatási intézmény					
2001/2002	281	214	337	832	5 932
2002/2003	288	202	351	841	5 929
2003/2004	291	198	357	846	5 932
2004/2005	289	206	361	856	5 977
2005/2006	298	205	371	874	6 023
Internettel ellátott feladatellátási hely					
2001/2002	210	195	234	639	4 405
2002/2003	237	215	277	729	4 977
2003/2004	271	237	333	841	5 524
2004/2005	295	260	364	919	6 101
2005/2006	336	284	418	1 038	6 860
Számítógép a közoktatási intézményben					
2001/2002	6 312	5 242	6 994	18 548	133 908
2002/2003	6 784	5 756	8 049	20 589	144 754
2003/2004	7 369	6 159	8 797	22 325	156 846
2004/2005	8 308	6 996	9 751	25 055	173 584
2005/2006	8 918	7 227	10 446	26 591	187 877

**A FELSŐFOKÚ OKTATÁS FŐBB ADATAI
A HELYBEN LEVŐ FELSŐOKTATÁSI INTÉZMÉNYEKBEN**

Tanév	Hajdú-Bihar	Jász- Nagykun- Szolnok	Szabolcs- Szatmár- Bereg	Észak-Alföld	Ország összesen
	megye				
Helyben levő felsőoktatási intézmény a kihelyezettekkel együtt					
1990/1991	10	5	4	19	77
1999/2000	7	4	6	17	89
2002/2003	4	6	9	19	66
2003/2004	3	6	9	18	68
2004/2005	4	6	7	17	69
2005/2006	3	6	8	17	71
Összes hallgató					
1990/1991 ^{a)}	7 922	1 705	3 192	12 819	108 376
1999/2000 ^{a)}	18 299	6 306	8 381	32 986	305 702
2002/2003	23 177	8 385	13 329	44 891	381 560
2003/2004	24 727	8 094	15 052	47 873	409 075
2004/2005	26 249	8 730	16 319	51 298	421 520
2005/2006	27 185	8 091	16 620	51 896	424 161
Ebből: az egyetemi és főiskolai szintű oktatásban résztvevők					
1990/1991	7 922	1 705	3 192	12 819	102 387
1999/2000	18 299	6 306	8 381	32 986	278 997
2002/2003	20 703	8 385	12 763	41 851	341 187
2003/2004	21 818	8 094	14 592	44 504	366 947
2004/2005 ^{b)}	23 048	8 147	15 843	47 038	378 466
2005/2006 ^{b)}	24 171	7 639	16 180	47 990	380 632
Nappali tagozatos hallgatók az egyetemi-és főiskolai szintű oktatásban					
1990/1991	6 184	1 063	2 386	9 633	76 601
1999/2000	13 489	3 103	4 639	21 231	171 612
2002/2003	14 630	3 335	5 634	23 599	193 155
2003/2004	15 529	3 386	6 214	25 129	204 910
2004/2005 ^{a)}	16 513	3 459	6 741	26 713	212 292
2005/2006 ^{a)}	17 228	3 402	7 148	27 778	217 245

a) Csak az egyetemi és főiskolai oktatásban résztvevők. – b) A felsőfokú alapképzésben (BSc) résztvevőkkel együtt.

**A FELSŐFOKÚ OKTATÁS FŐBB ADATAI
A HELYBEN LEVŐ FELSŐOKTATÁSI INTÉZMÉNYEKBEN**

Tanév	Hajdú-Bihar	Jász- Nagykun- Szolnok	Szabolcs- Szatmár- Bereg	Észak-Alföld	Ország összesen
	megye				

**Esti-, levelező- és távoktatás tagozatos hallgatók az egyetemi-és
főiskolai szintű oktatásban**

1990/1991	1 738	642	806	3 186	25 786
1999/2000	4 810	3 203	3 742	11 755	107 385
2002/2003	6 073	5 050	7 129	18 252	148 032
2003/2004	8 651	4 708	8 378	21 737	162 037
2004/2005	6 535	4 688	9 102	20 325	166 174
2005/2006	6 943	4 237	9 032	20 212	163 387

**Első évfolyamos hallgatók az egyetemi- és főiskolai szintű
oktatásban**

1990/1991	2 371	811	979	4 161	33 760
1999/2000	5 377	2 369	3 107	10 853	109 776
2002/2003	6 658	3 509	5 737	15 904	138 642
2003/2004	6 213	2 426	5 186	13 825	144 998
2004/2005	6 728	2 681	5 141	14 550	144 176
2005/2006	6 684	2 351	4 982	14 017	137 781

Felsőoktatási intézményekben dolgozó oktatók

1990/1991	1 594	248	388	2 230	17 302
1999/2000	1 728	287	553	2 568	21 249
2002/2003	1 765	329	544	2 638	23 151
2003/2004	1 829	292	537	2 658	23 288
2004/2005	1 844	299	632	2 775	23 787
2005/2006	1 731	251	601	2 583	23 188

MÓDSZERTANI MEGJEGYZÉSEK

Az oktatási adatfelvételek rendszere a 2000/2001. tanévtől mind tartalmában mind módszerében változott, követte az oktatási rendszerben bekövetkezett változásokat a Közoktatásról szóló 1993. évi LXXIX. törvény és a Felsőoktatásról szóló 1993. évi LXXX. törvény alapján. A jogszabályi változásoknak megfelelően a gyűjtött adatok köre és meghatározása több esetben megváltozott. Az összehasonlíthatóság érdekében a korábbi években közölt főbb adatok az új módszernek megfelelően – ahol ez lehetséges volt – átdolgozásra kerültek. Az adattartalom esetleges eltérésére lábjegyzet utal.

A közoktatásban az adatfelvétel megfigyelési egysége az oktatási intézmény és ezen belül a tevékenység, oktatási feladat. Az adatfelvétel eszmei időpontja: minden év október 1.

Közoktatási intézmény: önálló alapító okirattal rendelkező nevelési-oktatási intézmény. A közoktatási intézmény egy igazgatási szervezetben több közoktatási feladatot is elláthat.

Feladatellátási hely: az intézmény igazgatási szervezetén belül a székhelyen vagy más telephelyen működő intézményegység, valamint a székhelyen, illetve azonos telephelyen, de eltérő közoktatási feladatot ellátó intézményegység.

Általános iskolai tanulók száma: – a korábbi évek (2000 előtti) közléseitől eltérően – nem tartalmazza a gimnáziumi oktatásban tanuló 5–8. évfolyamos tanulókat. Létszámuk a gimnáziumi tanulók számában szerepel. A kiadvány idősorai összehasonlítható adatokat tartalmaznak.

A felsőoktatásban az adatfelvétel eszmei időpontja: október 15. A megfigyelési egység az intézmény és a kar.

Felsőfokú képzési szintek 2005-ig:

- a) felsőfokú szakképzés
- b) főiskolai szintű képzés
 - főiskolai szintű alapképzés
 - főiskolai szintű szakirányú továbbképzés
- c) egyetemi szintű alapképzés
- d) posztgraduális képzés
 - egyetemi szakirányú továbbképzés
 - doktori, illetve mesterképzés

Felsőfokú szakképzés: felsőoktatási intézmények által folytatott, hallgatói jogviszonyt eredményező, illetve felsőoktatási intézménnyel kötött megállapodás alapján szakközépiskolában történő, tanulói jogviszonyt eredményező szakképzés, amely beépül a felsőoktatási intézmény főiskolai, egyetemi szintű programjába, és egyben olyan szakmai képesítést ad, mely az Országos Képzési Jegyzékben szerepel.

Alapképzés: főiskolai vagy egyetemi végzettség és szakképzettség megszerzését eredményező képzés.

Szakirányú továbbképzés: egy főiskolai vagy egyetemi alapképzésben megszerzett végzettségre és meghatározott szakképzettségre épülő olyan, újabb végzettséget nem adó képzés, amely speciális szakirányú szakképzettséget tanúsító oklevél kiadásával zárul.

PhD, DLA: doktori, illetve mesterképzés;

A felsőoktatás egymásra épülő, felsőfokú végzettségi szintet biztosító képzési ciklusai 2005-től:

- a) alapképzés
- b) mesterképzés
- c) doktori képzés

Felsőfokú alapképzés (többciklusú): Az alapképzésben alapfokozat (baccalaureus, bachelor) és szakképzettség szerezhető. Az alapfokozat az első felsőfokú végzettségi szint, amely feljogosít a mesterképzés megkezdésére. Az alapképzésben szerzett szakképzettség jogszabályban meghatározottak szerinti munkakör betöltésére jogosít. A képzési idő legalább hat, legfeljebb nyolc félév.

Felsőfokú mesterképzés (többciklusú): A mesterképzésben mesterfokozat (magister, master) és szakképzettség szerezhető. A mesterképzésben szerzett szakképzettség jogszabályban meghatározottak szerinti munkakör betöltésére jogosít. A mesterfokozat a második felsőfokú végzettségi szint. A képzési idő legalább két, legfeljebb négy félév.

Doktori (többciklusú): A doktori képzés, amely a mesterfokozat megszerzését követő képzésben a doktori fokozat megszerzésére készít fel. A képzési idő hat félév.

Képzési forma: nappali, esti, levelező, távoktatás.

Adatforrás: A közoktatás területi adatai, 1990–2003 (KSH); Statisztikai tájékoztató: Oktatási Évkönyvek; Felsőoktatás (Oktatási és Kulturális Minisztérium), Magyar Statisztikai Évkönyv (KSH), Megyei Statisztikai Évkönyvek (KSH), Területi adatbázis (KSH), Országos Felsőoktatási Információs Központ honlapja (www.felvi.hu/statisztika).